

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 25.

Lördagen den 19 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 28, i anledning af väckt motion om förbud för ledamot af underrätt att inför samma rätt föra andras talan.

*Om förbud
för ledamot
af underrätt
att inför sam-
ma rätt föra
andras talan.*

Beträffande denna motion, som afgifvits inom Andra Kammaren af Herr *S. Magnusson* (motionen N:o 69), och som afsåg stiftandet af en lag, hvarigenom ledamöter i underrätt förbjödes att inför samma rätt föra andras talan i tvistemål och brottmål, hade Utskottet hemställt,

att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter uppläsning af nämnda hemställan anförde

Herr *S. Magnusson*: Jag hade tänkt i någon mån söka försvara min motion och anhålla om frågans återremitterande till Utskottet. Men då, efter hvad jag hört, Första Kammaren redan bifallit betänkandet, skulle med en återremiss ingenting vinnas. Jag får sålunda hoppas på bättre tider, ty motionen är af den vigt, att jag är fullt förvissad, att den snart skall uppstå igen. Jag har icke något yrkande att framställa.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 2.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 29, i anledning af väckt motion om ändring i 30 kap. 1 § Rättegångsbalken.

*Om ändring i
30 kap. 1 §
Rättegångs-
balken.*

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *E. P. Jonsson* hade uti motionen N:o 50 föreslagit, att Riksdagen, med borttagande af nu gäl-

Om ändring i lande föreskrift om revisionsskillings nedsättande, ville besluta följande
30 kap. 1 § förändrade lydelse af 1 § uti 30 kap. Rättegångsbalken:

Rättegångs-
balken.
(Forts.)

»Hvar, som söka vill, att Konungen må pröfva hofrätts dom och utslag, som i hufvudsak fallit; gifve det skriftligen tillkänna i hofrätten innan klockan tolf å trettionde (30:de) dagen, den dag oräknad, då utslaget föll; sedan vederdeloman är deröfver hörd, gifve hofrätten dem svar, om och huru det tillåtas kan. Ej må det vägras, der ej annorlunda uttryckligen i denna balk stadgad finnes.»

Rörande denna motion hade Utskottet tillstyrkt, att densamma icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr E. P. Jonsson anförde: Herr Talman! Jag kan icke med tystnad se att denna min motion blir begrafven.

Hvad först angår utsträckningen af den tid, inom hvilken den, som uti hofrättsens dom vill söka ändring, skall sådant i hofrätten skriftligen tillkännagifva, har Utskottet ansett den nu stadgade tid för rikets nordligaste delar vara knappt tilltagen, men ansett den i motionen föreslagna tid icke heller vara tillfyllestgörande, och dervid föreburit, att partens ombud i hofrätten vanligen torde vara försedt med så vidsträckt fullmakt, att deri innefattas att å hufvudmannens vägnar företaga ifrågavarande åtgärd för bevakande af hans rätt.

Deremot vill jag erinra, att nuvarande föreskrift bestämmer, att revisionsskillingen skall insättas inom den föreskrifna tiden, och icke tror jag, att något ombud går åstad och erlägger 100 kronor utan att höra hufvudmannen, och att höra hufvudmannen, det blir för sent. Skall hufvudmannen, som är osäker, när hofrätten afgör målet, förse sitt ombud med därför erforderliga medel, måste han samtidigt med handlingarnes afsändande till hofrätten äfven sända 100 kronor i reserv, om revisionsskillning erfordras. Beträffande åter att den af mig föreslagna tiden icke skulle blifva tillfyllestgörande, så tror jag att 10 dagars tillökning utöfver den nu bestämda, det vill säga från 20 till 30 dagar, skall vara något tillfyllestgörande; och åberopar jag i öfrigt i denna del de skäl, som i motionen äro angifna.

Hvad revisionsskillingen vidkommer, så, utom de i motionen åberopade skäl, anser jag erläggande af densamma för att söka sin rätt numera icke vara tidsenligt, utan böra afskaffas.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och att motionen måtte återremitteras till Lag-Utskottet.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf Herr Talman först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt därefter, enligt Herr Jonssons yrkande, på återremiss; och som den förra propositionen blef med öfvervägande ja besvarad, hade Kammaren alltså bifallit Utskottets hemställan.

Om förändrade bestämmelser ang. förlust af medborgerligt förtroende.

§ 3.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 30, i anledning af väckt motion om förändrade bestämmelser rörande förlust af medborgerligt förtroende.

Uti Herr *P. Larssons* inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 122, var föreslaget, »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t begära, det Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana förändringar i Strafflagen, att då någon första gången sakfålles för brott, som medför förlust af medborgerligt förtroende, det må, utom då fråga är om de gröfsta arter af dessa brott, bero på domarens pröfning, huruvida nämnda straffpåföljd bör ådömas eller icke.»

Om förändrade bestämmelser ang. förlust af medborgerligt förtroende.

(Forts.)

Utskottet hade hemställt, att ifrågavarande motion icke måtte föranleda till någon Riksdagens åtgärd.

Med anledning af denna hemställan, mot hvilken Herrar *Johannes Jonson*, *Magnus Jonsson* och *Smedberg* inom Utskottet reserverat sig, yttrade motionären

Herr *P. Larsson*: Såsom hvar och en inom denna Kammare torde hafva sig bekant, väckte jag förliden riksdag en motion om ändring i gällande bestämmelser rörande förlust af medborgerligt förtroende. Denna min motion blef af Lag-Utskottet afstyrkt, deremot dock fyra ledamöter från denna Kammare reserverade sig. Hvad som reservanterna deri föreslogo afvek visserligen något från mitt förslag, men jag slöt mig dock dertill under ärendets behandling i Kammaren, och reservationen blef slutligen Kammarens beslut. Inom Första Kam-maren vann förslaget ganska kraftigt understöd, och ibland andra, som förordade det, var äfven Herr Justitieombudsmannen. På grund häraf har jag äfven i år upptagit förslaget, hvilket jag hoppas äfven denna gång skall vinna Kammarens bifall, efter som det är ordagrant det-samma som det förlidet är af Kam-maren antagna. Ehuru Utskottet ej heller denna gång biträdt min motion, anser jag mig dock icke behöfva anföra några skäl för densamma, utan får jag, i förlitande på att Kam-maren vidblifver sitt en gång fattade beslut, yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr *Thomasson*: Jag skall icke tillåta mig att upprepa de skäl, som vid flera föregående riksdagar anförts mot afskaffande af straffpåföljden: förlust af medborgerligt förtroende. Jag skall endast erinra om några synpunkter, ur hvilka jag anser att Utskottets nu föreliggande afstyrkande betänkande kan försvaras.

Det mål, man genom den föreslagna lagförändringen vill vinna, kan i min tanke icke på denna väg uppnås. Detta mål är att den, som för begänget brott undergått sitt straff, skall lättare, än nu är möjligt, kunna erhålla arbetsförtjenst och på ärligt sätt försörja sig samt att derigenom honom skall beredas tillfälle till moralisk förbättring. Det lär emellertid vara uppenbart, att, om en sådan lagförändring, som den föreslagna, blir genomförd, ingen arbetsgifvare skall, då någon vänder sig till honom med begäran om arbete, underlåta att tillspörja denne om hans föregående lefnadsomständigheter. Den arbetssökande skall då — derest han blifvit för brott straffad — an-

Om förändrade bestämmelser ang. förlust af medborgerligt förtroende.
 (Forts.)

tingen ärligt och uppriktigt omtala, att han undergått bestraffning för det eller det brottet, och i sådant fall kan det ju vara likgiltigt, om arbetsgifvaren erhåller denna upplysning ur hans prestbetyg eller genom hans eget erkännande; eller också skall han fördölja, att han begått brott, och detta första steg på bättringens väg torde just icke kunna anses lofvande.

Vi böra erinra oss att icke så lång tid förflutit, sedan ett sådant brott som det, hvarpå motionären och de med honom liktänkande hufvudsakligen åsyftat, det vill säga tjufnadsbrott, var belagdt med förlust af äran för brottslingens hela återstående lif. Nya strafflagen förmildrade denna bestämmelse derhän, att minimitiden för förlust af medborgerligt förtroende sattes till 5 år, och genom 1873 års förordning nedsattes den ytterligare till ett år utöfver den ådömda strafftiden. Det synes mig vara skäl att nu dröja något, innan vi gå vidare i denna riktning.

Men hvad som hufvudsakligen bestämt mig för att motsätta mig motionärens förslag är olämpligheten af att åt domaren öfverlemna att bestämma, huruvida förlust af medborgerligt förtroende skulle ådömas eller icke. Det är uppenbart att detta skulle leda till de största inkonsekvenser. Den ene domaren, känslösam och filantropiskt anlagd, skulle befria nästan hvar och en, under det en mera lugnt resonnerande domare skulle i de flesta fall ådöma denna påföljd. Detta skulle åstadkomma missaktning för lagen och lagskipningen.

Utän att för närvarande vidare inlåta mig på saken, yrkar jag bifall till Utskottets afstyrkande hemställan, hvilken redan, enligt hvad jag förnummit, blifvit af Medkammaren godkänd.

Öfverläggningen förklarades slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 4.

Ang. kommunikationslinie mellan Vestervik och Libau öfver Gotland.

Förekom till afgörande Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 19), angående anordnande af en kommunikationslinie mellan Vestervik och Libau öfver Gotland.

Herr *A. J. Lyth* hade i sin motion, N:o 149, föreslagit, »att Riksdagen ville i underdanighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom dess Poststyrelse eller annan lämplig myndighet låta undersöka, huruvida inrättandet af en kommunikationslinie mellan Vestervik och Libau öfver Gotland kan för Sveriges samfärdsel med södra Ryssland anses fördelaktig samt, för den händelse att denna undersökning dertill föranleder, derefter låta uppgöra och för Riksdagen framlägga förslag till ordnandet af en tidsenlig post- och passageraretrafik å denna linie».

I anledning af nämnda motion hade Utskottet, på anförda skäl, hemställt,

att samma motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Ordet begärdes af motionären

Herr Lyth, hvilken inom Utskottet reserverat sig mot berörda hemställan, och som nu yttrade: Öfvertygad som jag är att denna Kammare, hvars ärade ledamöter ständigt med välvilja intressera sig för hvarje tillfälle att befrämja och understödja sträfvanden om åstadkommande af bättre kommunikationer länder och landsdelar emellan, äfven skall visa intresse för min i sådan riktning gående motion, vill jag anhålla om Kammarens välvilliga öfverseende under någon stund, då jag vågar försvara min motion, som icke lyckats vinna Utskottets bifall och förord.

Jag anser här icke behöfligt att bevisa nödvändigheten af den af mig föreslagna kommunikationslinien för så vidt vår handel, sjöfart och industri skall kunna bestå i täflan med andra länder. Men hvad jag deremot anser mig böra bevisa, det är, att våra kommunikationsanstalter, hvilka för närvarande förmedla samfärdseln mellan Sverige och Ryssland, på intet sätt motsvara ens de anspråkslösaste fordringar man derpå kan ställa. Om Herrarne vilja kasta en blick på kartan, så ser man på hvardera sidan om Östersjön två långsträckta länder, Sverige och Ryssland; och tänker man efter hvilka kommunikationslinier nu finnas mellan dessa länder, så hafva vi blott en enda sådan, nemligen den, som är dragen från Stockholm öfver Finland till Petersburg. Deremot finnes ingen kommunikationslinie, som förenar det mellersta och sydligare Sverige med Rysslands södra östersjöprovinser. Att det emellertid är af behovet påkalladt att mellan dessa ländsdelar öppna en kommunikationsväg, vill jag med några ord för Kammaren bevisa och belysa. Dervid vill jag dock icke grunda mitt omdöme på mina egna insigter, utan ber att för Kammaren få uppläsa några siffror, som måhända bättre än mina ord kunna ådagalägga, hvilken förbindelse vi nu hafva med Rysslands södra östersjöprovinser. Jag ber att få uppläsa några stycken ur »berättelser om handel och sjöfart år 1879 från de förenade rikenas konsuler». Det heter:

»Hela antalet med last år 1879 ankomna fartyg utgjorde således 434 om 75,123 tons, hvaraf 152 svenska om 24,363 och 282 norska om 50,760 tons; de med last afgångna fartygen utgjorde 897 om 186,891 tons, deraf 422 svenska om 96,787 och 475 norska om 90,104 tons.

Distriktet besöktes af

481 svenska fartyg om tillsammans	101,874 tons emot
427 » » » »	101,730 » år 1878.
346 » » » »	97,352 » » 1877.

Denna tillökning faller, likasom fallet var 1878, uteslutande på vice konsulsstationen Libau, hvars handel är stadd i stadig tillväxt och visar nära nog ett fördubbladt antal fartyg mot för två år sedan. Spanmålsrörelsen med de förenade rikena var ganska liflig, och hufvudsakligast under seglationstidens förra hälft; senare och fram emot hösten, då spanmålsnoteringarne betydligt stego, afstannade utförseln till Skandinavien nästan helt och hållet. Trähandeln, som eljest plägade sysselsätta en mängd fraktsökande fartyg, bibehöll vid hufvudstationen äfven i år sin liflöshet.

Ang. kommunikationslinie mellan Vester-vik och Libau öfver Gotland.
(Forts.)

<i>Ang. kommunika- tionslinie mellan Vester- vik och Libau öfver Gotland.</i>	113 172 121	Till Sverige utklarerades med last svenska fartyg om tillsammans » » » » » » » »	20,479 tons. 34,906 » 28,131 »	och 191 nyl. år 1877.
---	-------------------	---	--------------------------------------	-----------------------

(Forts.)

Med barlast utklarerade till Sverige
51 svenska fartyg om tillsammans 3,235 tons.
Denna rubrik, hvilken under föregående år ej förekommit, här-
leder sig deraf, att till hamnen i Libau, hvarest större magasinsbygg-
nader uppförts, från Gotland förts en mängd mindre kalklaster samt
att dessa fartyg mestadels tomma återvänt hem.

Med innehafvande last ankommo från Sverige	
82 svenska fartyg om tillsammans	8,998 tons, emot
58, » » » » »	10,546 » år 1878.
20 » » » » »	4,275 » » 1877.

Såsom redan blifvit nämnt, infördes i år till Libau betydligt med
byggnadsmaterial, nemligen kalk och tegel. Till hufvudstationen in-
fördes från Sverige den ungefär vanliga qvantiteten Malmö-cement och
krita, något stångjern, spegeljern, åkerbruksredskap, 60,000 qvadratfot
tuktad gatsten, slipstenar, trämassa, superfosfat, säkerhetständstickor
och sill samt, såsom något nytt, flera laster Höganäs eldfasta tegel och
lera.» Det synes häraf, att vår handel på Rysslands södra östersjö-
provinser icke är så obetydlig.

Såsom ett särdeles talande intyg om vigten och befogenheten af
min motion, kan jag för Kammaren äfven meddela, att Kongl. General-
poststyrelsen i enskild skrifvelse till Utskottet förklarar, att, enligt dess
åsigt, kommunikationsmedlen för vår samfärdsel med ifrågavarande del
af Ryssland äro i hög grad otillfredsställande, så väl med afseende på
transporten af varor, som äfven i hvad angår post- och persontrafiken,
samt att behovet af en tidsenlig förbättring härutinnan är särdeles
trängande, så vida vår handel, vår sjöfart och vår industri skall i detta
afseende någorlunda tillgodoses.

Med dessa siffror och detta utlåtande tror jag mig hafva ådagalagt
hvad jag först och främst skulle bevisa, nemligen att kommunikations-
anstalterna mellan Sverige och Ryssland äro allt utom tillfredsställande,
allt utom tidsenliga.

Tillåten mig nu att yttra några ord om mitt förslag. Jag har i min
motion tagit mig friheten nämna, att man för 10 år sedan gjorde för-
sök att skaffa en bättre och hastigare kommunikation med Ryssland
än den nu förefintliga, nemligen från Oxelösund till Baltishport.
Detta försök misslyckades till följd af tvenne orsaker; först därför, att
kommunikationslinien lades alltför nordligt, och för det andra för den
långa sjövägens skull. Hvar och en, som känner till förhållandena
med afseende på Östersjön och svårigheterna att under hösten och
den kallare årstiden navigera denna sjö, torde också gifva mig rätt
i mitt påstående, att man vid inrättandet af ytterligare en kommuni-
kationslinie mellan Ryssland och Sverige bör se till att denna linie blir
dragen dels så, att sjövägen blir så kort som möjligt, dels äfven så,
att den förlägges i sydligare delen af Östersjön. Begge dessa vilkor
uppfyllas, enligt min åsigt, bäst och lättast genom det förslag jag i
min motion tagit mig friheten framställa. Från Vestervik öfver Got-

land till Libau går nemligen den kortaste sjövägen till Ryssland öfver Ang. kommunikationslinie sydligare delen af Östersjön, en väg, som i regeln måste både för post och passagerare, särdeles under den mörka och kalla årstiden, bereda mellan Vester- den största möjliga trygghet och lättnad. Huruvida det möjligen kan vik och Libau finnas någon plats söder om Vestervik, som kan anses lika lämplig i öfver Gotland. (Forts.) detta afseende som denna stad, vill jag låta vara osagdt. För närvarande kan jag åtminstone icke uppgifva någon sådan. Men i hvarje fall tror jag att Gotland bör blifva mellanstationen, dels för att tjena som en hvilopunkt för passagerarne, dels för att bereda postföringen säkerhet, särdeles under vintermånaderna. Med afseende härpå ber jag att få erinra Kamraren derom, att från Vestervik till Gotland behöfves blott 5 timmars resa på hafvet, att från Visby till Ronehamn är tre timmars färd på jernväg, och att på resan från Ronehamn till Libau åtgå 7 à 8 timmar. Man kan visserligen här emot mig framkasta den invändningen, att Östersjön och i synnerhet den del deraf, som ligger mellan Gotland och fastlandet, i vinter varit så betäckt med drif-is, att all samfärdsel med Gotland under flera veckor varit alldeles afbruten; men jag tror dock, att man ej bör fästa alltför stort afseende härvid, emedan på grund af en erfarenhet, som under loppet af mer än 20 år vunnits, sådant högst sällan, ja, endast undantagsvis inträffar. Jag ber Herrarne för öfrigt komma ihåg, att det i närvarande stund på hela Östersjön icke finnes någon punkt, som med säkerhet kan navigeras. Öresund, Bälterna och Kattgat hafva länge varit stängda af is; både Malmö och Göteborgs hamnar hafva varit för sjöfarten otillgängliga. Vid sådant förhållande kan den invändningen, att trafiken på Gotland varit mycket oregelbunden och svår i år, alldeles icke innebära någon anledning att förkasta min motion. De skäl, hvarför jag ansett att Vestervik eller någon annan i närheten befintlig hamn borde vara utgångspunkten på fastlandet för den kommunikationslinie med Ryssland, som jemte den från Stockholm öfver Finland till Ryssland, som nu förefinnes, borde komma till stånd, äro således först och främst den korta vägen öfver hafvet, på hvilken omständighet jag nyss fäst uppmärksamheten, vidare den släta och hela vägen öppna kusten, som gör, att i allmänhet under vanliga år is icke samlar sig eller, som det heter, hänger upp sig hvarken på Gotlands eller fastlandets kust, vidare befintligheten af god och säker hamn i eller i närheten af Vestervik, och slutligen framför allt det centrala läget, med jernväg både söder och vester ut, som gör att alla delar af Sverige, både de sydliga och vestliga, äfvensom Norge, af en sådan linie skulle erhålla ganska stora fördelar. Herrarne hafva förut hört, hvilket omfång vår handel med södra Ryssland redan har. Jag är öfvertygad om, att i händelse en kommunikationslinie, sådan som den jag vågat föreslå, komme till stånd, denna handel skulle i betydlig mån komma att utveckla sig, särdeles med afseende på vår industri, som nu icke kan konkurrera med andra länder på den ryska marknaden, just på grund af att det icke finnes någon möjlighet att göra sig känd eller ens skicka några prof till dessa delar af Ryssland, der utan tvifvel så mycket dock vore för vår handel och industri att göra. Jag öfvergår nu till Utskottets betänkande. Utskottet säger i slutet af detta sitt betänkande: »Utän att kunna bestrida, det sam-

Ang. kommunika- färdseln mellan Sverige och Ryssland för närvarande lemna åtskilligt
 tionslinie öfrigt att önska och att ibland de linier, som för kommunikationen
 mellan Vester- emellan dessa länder blifvit ifrågasatta, den af motionären förordade
 vik och Libau synes, hvad angår post- och passageraretrafik, väl förtjent af uppmärk-
 öfver Gotland. samhet, anser dock Utskottet förslaget att, för tillvägäbringande af en
 dylik trafik, på statsverkets bekostnad anordna och underhålla regel-
 bunden ångbåtsfart emellan Ronehamn och Libau vara med stora be-
 tänkligheter förenadt». Då jag läser detta, måste jag bekänna, mine
 Herrar, att jag ej rätt förstår hvarifrån Utskottets stora betänkligheter
 mot min motion härleda sig och hvarför man hemställer om afslag å
 densamma. Här är ju icke fråga om att nu definitivt bestämma, om
 en ny kommunikationslinie med Ryssland skall inrättas; här är ej
 heller fråga om att ens godkänna eller antaga någon viss linie, utan
 här är fråga om en undersökning om ett behof af förbättrade kom-
 munikationsanstalter förefinnes samt om bästa sättet att tillgodose
 detsamma. Då Utskottet, såsom vi hört, medgifvit att ett sådant behof
 verkligen är för handen, så förstår jag ej hvarföre det motsätter sig
 en undersökning om bästa sättet för dess afhjelpande.

(Forts.)

Sedan Utskottet medgifvit att staten bör medverka för ändamål, sådana som det af mig föreslagna, säger det slutligen, att Utskottet »anser lämpligaste sättet för en sådan medverkan vara att genom understöd underlätta den enskilda företagsamhetens åtgärder i nämnda syfte, och att några mera omfattande och för staten kostsamma föranstaltningar af den beskaffenhet, som med motionen afses, icke böra sättas i fråga, utan att på förhand enligt noggranna beräkningar kan med sannolikhet förutsättas, att uppoffringarne från statens sida skola, om än ej bereda ekonomisk vinst, åtminstone i andra afseenden framkalla öfvervägande fördelar för det allmänna; och då Utskottet i förevarande fall saknar grund för en sådan förutsättning, ser Utskottet sig föranlåtet värdsamt hemställa, att motionen ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda». Jag bekänner verkligen här, att jag omöjligen kan finna annat än att Utskottet efter denna motivering bort tillstyrka min motion. Utskottet fruktar, att det skulle kosta staten för mycket penningar, och att icke fördelarne för staten af en sådan kommunikationslinie skulle motsvara de utgifter, som deraf blefve en följd. Men jag har ju, såsom jag nyss nämnde, icke begärt annat, än att Riksdagen skulle hos regeringen anhålla om en *undersökning*, huruvida icke skäl kunde vara att med statens tillhjälp upprätta en sådan kommunikationsanstalt. Utskottets mening, att sådant skulle ske förnämligast genom enskild företagsamhet, kan jag alls icke gilla. Då frågan är att bryta nya banor, måste staten gå förut, och jag är fullt öfvertygad, att staten i längden ej skall förlora derpå. Om man med afseende på Gotland, den provins jag tillhör, går tillbaka 30 à 40 år i tiden, så var det statsverket, som då med egen ångbåt både vinter- och sommartiden uppehöll postföringen mellan Gotland och fastlandet. Nu äro handel och näringar så utvecklade, att om sommaren fyra ångbåtar underhålla denna samfärdsel, som under denna tid kostar statsverket mycket litet. Hade icke staten brutit vägen, skulle man aldrig kommit till ett så lyckligt resultat som nu är fallet. Jag tror därför det vara statens både skyldighet

och med dess sanna fördel förenadt, att den bryter nya vägar för vår kommunikation, så behöfliga och för framtiden löftesrika som dem jag tagit mig friheten föreslå.

Herr Talman! På grund af hvad jag nu anfört, är det nu i svenska industriens, handelns och sjöfartens namn som jag hos Andra Kammaren vågar anhålla om bifall i så måtto till min motion, att en skrifvelse till Kongl. Maj:t beslutes, med anhållan om undersökning, huruvida icke inrättandet af en sådan kommunikationslinie som den ifrågavarande mellan Vestervik eller någon sydligare punkt å fastlandet öfver Gotland till Libau vore behöflig och fördelaktig. Utom de många skäl härför, som redan anförts, ber jag slutligen att få påpeka ett, nemligen att ifrågavarande kommunikationslinie redan är till största delen färdig genom den ordnade postfarten mellan Vestervik—Visby samt Visby—Ronehamn, hvarför den således måste blifva billigare än hvarje annan ny postväg till Ryssland, då från Ronehamn till Libau endast är 7 å 8 timmars väg. Man har talat om linien Oxelösund—Dagerort, men den ligger alltför nordligt och kan icke medföra för det sydliga Sverige så stora fördelar, som den af mig föreslagna linien, hvilken utan tvifvel är den i alla afseenden bästa och för vårt land mest fördelaktiga.

Herr Bokström: Herr Talman! Äfven jag skall anhålla att i denna fråga få yttra några ord. Det förslag, den ärade motionären här gjort till föremål för Kammarens pröfning, är, kan man tycka, en lokalfråga, men den är derjemte, om den kan öppna en utfartsväg för vår handel och industri, en fråga af vida större och allmännare betydelse, och det är för denna del af frågan jag vågar påkalla Kammarens uppmärksamhet.

Hvad behovet för oss af en ny, lämplig utfartsväg för handel och industri österut betyder, eller rättare hvad afsaknaden deraf för närvarande betyder, skall jag bedja att få klargöra med några få siffror i runda tal, hemtade ur vår officiella statistik rörande utrikes handel och sjöfart 1879. Vi kunna af våra produkter sända till Storbritannien för värde af 91 millioner, till vårt lilla grannland Danmark för 20 millioner, men till vårt väldiga grannrike Ryssland för endast 1,692,000 kronor, det vill säga för litet mera än vi skicka till det aflägsna Spanien. Då vi sända 3,820 fartyg med last till Storbritannien och 5,470 till Danmark, sända vi endast 230 till Ryssland, deribland 66 skutor från Gotland. Med flera siffror torde jag icke behöfva pina Kammaren, för att motivera mitt påstående derom, att våra samfärdsel förhållanden med Ryssland för närvarande äro ytterst ömkliga och för att göra påtagligt, att ett förslag, som söker att vända dem till ett bättre, ur denna synpunkt är förtjent af Kammarens och hela landets synnerliga uppmärksamhet. Det Utskott, som behandlat denna fråga, har också medgifvit, att samfärdseln med Ryssland icke är sådan, som den bör vara, och vidare, att staten någon gång bör taga initiativet för anskaffande af nya utfartsvägar för handeln och industrien. Ja, om det någon gång är lofligt och rätt att staten tager initiativet till ett sådant företag, så måste det väl efter all sannolikhet vara under just sådana förhållanden, som de

Ang. kommunika-
tionslinie
mellan Vester-
vik och Libau
i öfver Gotland.
(Forts.)

Ang. kommunika-
tionslinie
mellan Vester-
vik och Libau
öfver Gotland.

(Forts.)

siffror utvisa, hvilka jag tagit mig friheten för Kammaren anförä. Man skulle visserligen kunna förutsätta, att både regeringen och poststyrelsen, med öppen blick för hvad som behöfves, sjelfmant skulle låta verkställa den undersökning, som nu begäres, men om det nu, då fråga härom blifvit väckt inom Riksdagen, skulle inträffa, att denna Kammare icke anser saken förtjent af uppmärksamhet, så lära väl myndigheterna hellre vända sin uppmärksamhet åt något annat håll, som mer kan intressera Riksdagen. Jag är icke alldeles på det klara med, om precis den kommunikationslinie, som af motionären ursprungligen blifvit föreslagen, är den allra lämpligaste, men jag är öfvertygad om, att en ny utfartsväg österut för vår handel och industri behöfves, och att den undersökning, som motionären i detta hänseende begärt, skulle lända till nytta för en sådan utfartsvägs öppnande till gagn för vårt land.

På dessa skäl anhåller jag att få instämma i det yrkande, som af motionären nyss blifvit framställt.

Häruti förenade sig Herr *P. Larsson*.

Herr Lindgren: Mot behofvet och nyttan af en ny kommunikationsled öfver Gotland till Libau från en icke allt för nordligt belägen östersjöhamn har Utskottet icke haft något att erinra, utan tvärtom vitsordat fördelen deraf. Då Utskottet det oakadt afstyrkt motionen, har Utskottet såsom skäl härför anført, att Utskottet anser att uppoffringar från statens sida i ett fall sådant som det nu ifrågasatta böra, om än ej lemna ekonomisk vinst, åtminstone i andra afseenden framkalla några större fördelar för det allmänna; och då några sådana fördelar för det allmänna, enligt Utskottets åsigt, icke skulle vinnas genom antagande af motionärens förslag, har Utskottet afstyrkt det samma. För min del kan jag icke obetingadt gilla denna åsigt eller medgifva att den i förevarande fall eger någon tillämpning, ty jag är öfvertygad om, att de uppoffringar, staten i början komme att vidkännas, skulle, på sätt motionären så tydligt visat, inom en ganska kort tid rikligen blifva ersatta genom den transitofart, som skulle blifva en följd af den nya kommunikationsleden.

För min del yrkar jag bifall till det förslag, som motionären i dag framställt.

Herr O. Jonsson: Jag har särskildt fäst mig vid nu förevarande motion, därför att den framkommit under en tid, då så mäktiga krafter synas arbeta för att hämma all utveckling på handels och industriens område. Det kan icke falla mig in att bestrida, att den föreslagna kommunikationslinien skulle medföra stor nytta, men om de handelspolitiska åsikter få anses rigtiga, som på sista tiden varit i farvattnet, så skulle vinsten af det nu ifrågasatta företaget stanna inom det ryska området. Jag påstår detta därför, att Sverige har nästan så godt som ingen export till södra Ryssland eller de hamnar, som den föreslagna kommunikationsleden skulle beröra, men deremot har en betydlig import just från dessa trakter. Det förefaller mig besynnerligt, att icke motionären, som troligen också följt med dessa handelspolitiska ström-

ningar, kommit att tänka på att söka förmå ryska regeringen att göra något för saken, ty om någon stat borde understödja företaget, så vore det väl just den ryska. Hur man än må se saken, tror jag att vi böra låta denna fråga hvila, till dess vi få se resultatet af det arbete, hvarmed den stora tullkomitén för närvarande är sysselsatt. Kanske den kommer till ett sådant resultat, att Riksdagen till följd deraf vidtager sådana åtgärder, som afklippa alla förbindelser med utlandet i stället för att befordra dem.

Af dessa skäl vågar jag, äfven med fara att blifva ensam om mitt yrkande, anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Flensburg: Det är icke utan tvekan, som jag begärt ordet i denna fråga, dels därför, att jag nödgas ställa mig i ett slags opposition mot min högt aktade vän motionären, dels emedan han med så stor värme talat för sitt förslag i afton, en värme, som säkert är fostrad på hans fäderneö och upprigtig.

Jag vill icke bestrida, att den af motionären föreslagna kommunikationslinien kan blifva nyttig, ty alla de kommunikationslinier, som vi kunna åstadkomma och som kunna bära sig, måste alltid för landet vara gagnande. Jag tviflar dock på, att så synnerligen mycket skulle kunna vinnas genom denna kommunikationslinie. Den ärade motionären har med talande siffror sökt bevisa de stora fördelar, ifrågasvarande kommunikationslinie skulle medföra. Han har uppläst stycken från konsulsberättelserna och uppgifvit antalet af de svenska farkoster, som besöka Libaus hamn. Men jag tillåter mig dervid göra den erinran, att ett väsentligt antal af dessa farkoster icke tillföra varor från Sverige, utan hufvudsakligast från andra länder, och kanske också utföra de ryska varorna till andra länder än Sverige. Vidare har motionären uppgifvit en massa varor såsom föremål för export till Ryssland, men arten och beskaffenheten af dessa varor antyda just, att den af honom föreslagna linien icke är den lyckligaste. Jag vill nu icke yttra mig öfver, huruvida genom denna nya linie någon väsentlig snabbhet skulle vinnas i afseende på postbefordran. Jag vill icke heller fästa mig vid de synnerligen olyckliga vinterförhållanden, vi haft i år, men man kunde tänka sig, att postförbindelsen öfver Gotland till Libau icke skulle blifva synnerligen snabbare än den, som ginge sydligare öfver Preussen. Dessutom har han gjort den förutsättningen, att jernvägen på Gotland skulle vara fullbordad och sträckt öfver till östra kusten, för att postkommunikation skulle kunna börja; men det är den icke i närvarande stund, utan, så vidt jag vet, stannar den på en punkt icke så alldeles närbelägen kusten.

Här har gjorts en jämförelse mellan Sveriges export till England, Danmark och Ryssland, och man har sagt, att den ringa exporten till Ryssland bäst bevisar, att en ny kommunikationsled till detta land vore behöflig. Jag tviflar på, att detta påstående håller streck. Att skapa en konstlad väg för exporten anser jag icke leda till målet. Nu är det visserligen sant, att motionären endast begärt en undersökning, huruvida ifrågasvarande kommunikationslinie kan för Sveriges samfärdsel med södra Ryssland anses fördelaktig, men han har dervid fäst det vilkor, att Riksdagens begäran till Kongl. Maj:t om en under-

*Ang. kommunika-
tionslinie
mellan Vester-
vik och Libau
öfver Gotland.*
(Forts.)

Ang. kommunika- söknings verkställande skulle, för den händelse undersökningen dertill
 tionslinie för- föranledde, åtföljas af ett förslag från Kongl. Maj:t till ordnande af
 mellan Vester- en tidsenlig post- och passagerarebefordran på denna linie. Genom-
 vik och Libau för- ändret af motionärens förslag i dess ursprungliga form skulle så-
 öfver Gotland. ledes, fruktar jag, vara förenadt med ganska stora kostnader. Vid
 (Forts.) sådant förhållande skulle jag helst röstat för bifall till Utskottets be-
 tänkande; men då motionären i afton kommit fram med ett förmed-
 lingsförslag — så vidt jag fattade hans afsigt rätt — och endast
 begärt en undersökning om lämpligheten af den kommunikationslinie,
 han föreslagit, vill jag icke motsätta mig en sådan undersökning, för
 så vidt densamma kan åstadkommas med de medel, som stå Kongl.
 Maj:t till buds.

Herr Hedlund: Jag har från första stunden, jag läste denna motion, med stort intresse fäst mig vid den och hoppats, att det Tillfälliga Utskottet skulle egna den en så sorgfällig behandling, som dess vikt kräfver. Händelsen är, såsom Herrarne veta, att Ryssland till följd af den nya tullagstiftningen i Tyskland måst utvidga Libaus hamn på Östersjökusten för att derifrån kunna föra sina varor direkt till England och andra land, då det förut till väsentlig del begagnat tyska hamnar med transitofart genom Tyskland. Sistnämnda land har genom sin nya tullagstiftning tvungit Ryssland till en åtgärd, som väl näppeligen eljest skulle blifvit så snart vidtagen. Det är nu all anledning att vänta, att Libau derigenom skall utveckla sig till en af de förnämsta hamnarne på denna kust, och det är derfor gifvet, att det skall vara fördelaktigt för Sverige att på denna väg öfver Gotland komma i förbindelse med Ryssland. Vi torde erinra oss, att det många gånger varit lifligt på tal, huru som Sverige skulle genom anläggande af en jernväg till Nynäs, hvilken hamn man ansett kunna med fördel användas till vinterhamn, bilda en utgångspunkt för en kommunika- tionslinie till Baltishport eller Hangö, för att såmedelst leda en mängd varor från England till Ryssland och tvärtom transito öfver Sverige, åtminstone under den tid af året, då andra leder vore stängda. Detta förslag har jag för min del icke ansett vara praktiskt utförbart. Men annorlunda ställer sig saken numera, sedan vi fått jernvägar tvärt öfver Sverige, hvilka utgöra en kortare transitoväg, nemligen från Göteborg eller Halmstad till Oskarshamn och Vestervik. Nu synes mig den tid inträffat, att en transitohandel bör öfver dessa hamnar kunna med fördel anordnas och varor föras från Oskarshamn och Vestervik öfver hafvet till den ypperliga hamnen Libau. Enligt mitt förmenande är det sålunda hög tid på, att vi påbörja öppnandet af denna förbindelse. Men det är ganska förklarligt, att Generalpoststyrelsen tvekat att taga första steget, när det ju alltid är förenadt med kostnad att påbörja en sådan postförbindelse. Jag ber att i detta afseende få omnämna ett sakförhållande, som icke bör sakna intresse. Det var, för ett par tiotal af år sedan, endast med ganska stor svårighet man kunde åstadkomma en regulier kommunikationsförbindelse emellan Göteborg och Hull. Poststyrelsen måste understödja företaget med omkring 60,000 kronor årligen för att få detsamma till stånd. Nu gå emellertid flere stora ångare emellan Göteborg och England

hela året igenom och poststyrelsen behöfver icke längre betala ett öre för posttransporten på denna led. Säkert är, att den handpenning postverket härför nödgades utgifva under de första åren, har återguldits i rikt mått, då den enskilda företagsamheten sedermera upprätthållit denna kommunikationslinie. Emellertid vidhåller jag, att postverket utan tvifvel skulle tveka att utsätta sig för de utgifter, som vore förenade med upprättande af den nu ifrågavarande förbindelsen med Ryssland, men det gifves ett annat sätt att bringa den till stånd, så att det önskade målet utan allt för stora uppoffringar torde kunna uppnås, nemligen det att härför användes örlogsfloottans fartyg. Vi veta, att för närvarande ett par af dessa fartyg vintertiden uppehålla sig dels vid westkusten och dels vid Gotlands kuster för att bistå sjöfarande, som kunna komma i trångmål under den hårda årstiden. Flottan har derigenom varit till stort gagn för sjöfarten och derjemte gjort sig icke så litet populär. Jag hemställer till de ärade representanterna för flottan, om man icke kunde låta sätta i gång ett af dess fartyg för uppbrytande af den viktiga farled, hvarom förslag nu blifvit väckt, då jag föreställer mig, att, på samma gång flottan derigenom gjorde stort gagn, sjömännen finge en välbehöflig och nyttig öfning. Jag tror också att för flottan likasom för armén det vore af stor nytta, om den kunde göra något gagn äfven i fredstid. Med anlitande af denna redan befintliga tillgång skulle öppnandet af denna farled icke heller blifva förenadt med några väsentliga omkostnader för staten.

Man har anmärkt, att en vinter sådan som den i år skulle lägga öfverstigliga hinder i vägen för denna förbindelse. Jag har dock af den ärade motionären erfarit, att det är ett sällsynt undantagsförhållande, att postförbindelsen emellan Gotland och Vestervik är störd så som den varit i år. Men äfven på Göteborgs sjöfart har denna vinter inverkat störande. Göteborg har under ett par månader varit afstängdt i anseende dertill att kusterna varit tillfrusna; men deraf vill väl ingen draga den slutsats, att vi icke skulle fortsätta våra vinterförbindelser med England. Antagligen skulle förbindelsen mellan Gotland och Libau icke vara svårare att uppehålla än den mellan Gotland och svenska fastlandet.

Här har blifvit yttradt, att man icke bör öppna några *konstlade* vägar för exporten. Den ärade talaren får ursäkt mig, att jag icke rätt kan fatta, hvad han menade med detta yttrande. Jag tror för min del icke, att någon väg kan sägas vara »*konstlad*», som leder till vår exports befrämjande, om icke den är förenad med allt för stora kostnader. Vår export på Ryssland är i tilltagande, oaktadt de olyckliga bestämmelser i den ryska tullagstiftningen, som förhindra åtskilliga produkters utförande till detta land. Våra maskiner och landtbruksredskap hafva en icke obetydlig marknad i Ryssland. När man betänker, i hvilken ofantlig skala alla affärer drifvas i detta land, skall man finna af huru stort gagn det vore för oss att inkomma på denna marknad, der den svenske producenten derjemte emottages med både aktning och välvilja. Vårt land står lyckligtvis så utom den politiska ogenhet, som uppstått mellan Ryssland och Tyskland och till viss grad äfven mellan Ryssland och England, att det intager en ganska gynnad ställning i den ryska marknaden. Äfven på handeln återverka poli-

Ang. kommunikationslinie mellan Vestervik och Libau öfver Gotland.
(Forts.)

Ang. kommunika-
tionslinie
mellan Vester-
vik och Libau
öfver Gotland.

(Forts.)

tiska sympatier ganska betydligt. Här är således fråga om att vinna en fördel för vår handel, och vi böra på ett ärligt sätt efter våra tillgångar göra bruk af hvarje tillfälle dertill, som kan lemnas. Jag föreställer mig, att en hamn sådan som Oskarhamn, der det finnes en stor mekanisk verkstad och som dessutom icke ligger aflägsat från en af härdarne för tillverkning af svensk landtbruksredskap, skulle vara en ganska gynsam utgångspunkt för utskeppning till Ryssland. Huru denna förbindelse kan komma att utveckla sig, är naturligtvis svårt att på förhand afgöra; det är väl möjligt att utvecklingen går långsamt, men det är äfven möjligt att den snart nog antager stora dimensioner till fromma för vårt land.

Motionären har såväl i sin motion som i sitt yttrande här i Kam-maren så fullständigt uttömt ämnet, att föga återstår för mig att an-föra. Jag vill endast tillägga, det i min tanke förslaget framgång är af rätt stor vigt för vårt land. Då motionären nu icke begär mera än en skrifvelse i ämnet till vår regering för åstadkommande af en undersökning i frågan, vill jag således gerna derom förena mig.

I hvad sammanhang denna fråga skulle stå med vår tullkomité's arbeten, kan jag icke fatta. Den ärade talaren, som anförde detta, tycktes tro, att tullkomité'n skulle föra oss derhän, att alla våra för-bindelser med andra länder skulle upphöra. Det måtte hafva varit ironi af den ärade talaren! Han tycktes frukta, att vi skulle komma att så kringskansa oss mot prohibitistiska tullbestämmelser, att vi slutligen skulle blifva stående ensamma i verden. Men jag föreställer mig, att detta icke var hans verkliga mening. Det finnes dock en makt, starkare än alla andra, nemligen nödvändigheten; och det är en nödvändighet, att varuutbyte emellan de olika landen eger rum. Om det äfven kan läggas en större eller mindre kontribution å ut-bytet, som till viss grad hämmar rörelsen, kan dock detta varuutbyte icke helt och hållet hämmas. Jag kan sålunda icke finna, att detta enkla ärende, hvarom här är fråga, kan, såsom skett med så många andra, göras beroende af tullkomité's verksamhet.

Man har vidare invändt, att denna fråga vore af den beskaffenhet, att regeringen sjelfmant borde rigta sin uppmärksamhet derå och att Riksdagen icke behöfde besvåra regeringen med någon skrifvelse i ämnet. Men manne det ej hör till de intressanta företeelserna inom vårt statslif, att den ene eller andre motionären kan framkomma med en god tanke och göra anspråk på dess sorgfälliga pröfning hos Riks-dagen. Man kan icke begära, att regeringen skall hafva ögonen på alla håll, och det torde kunna antagas, att regeringen skall vara tack-sam för hvarje sådan väckelse, som Riksdagen har tillfälle att gifva henne.

Jag anser därför, att så goda skäl tala för denna sak, att det vore ganska oförståndigt att lägga hinder i vägen för dess framgång, hvar-för jag ber att få förena mig med motionären i det af honom nyss framställda yrkande.

Herr Berg: I föreliggande betänkande har Utskottet förklarar sig icke kunna bestrida, att samfärdseln mellan Sverige och Ryssland för närvarande lemnar åtskilligt öfrigt att önska, och Utskottet har

tillika sagt, att det funne den föreslagna kommunikationslinien, *såvidt Ang. kommunika-
post- och passageraretrafiken anginge*, vara förtjent af uppmärksamhet. Men då Utskottet det oaktadt funnit betänkligt att särskildt förorda *mellan Vester-
just denna linie*, har detta haft sin grund deri, att man trott, att, om *vik och Libau
en ny kommunikationsled skulle genom statens mellankomst avväga-
bringas*, den lämpligen borde anordnas så, att den befrämjade den *öfver Gotland.*
samfärdsel, som, enligt hvad motionären sjelf uppgifvit, *företrädesvis*
borde vara af vigt, nemligen *varuutbytet*. Att den linie, som här är
ifrågasatt och om hvilken Utskottet nu endast haft att yttra sig, icke
i nagon högre mån skulle befrämja varuutbytet mellan Sverige och
Ryssland, torde vara temligen gifvet, då nemligen varorna först skulle
i Vestervik lastas på fartyg för att föras till Visby, derifrån föras på
jernväg till Hemse, derifrån på landsvägen till Ronehamn och slutligen
på ångbåt till Libau. Vid sådana förhållanden kan jag ej föreställa
mig att denna trafikled skulle, såsom motionären antagit och en annan
talare äfven antydt, kunna vara i stånd att bryta nya banor för vår export
till Ryssland. För post- och passageraretransport må den väl vara
mycket ändamålsenlig, men den snabbare postbefordran, som derigenom
skulle vinnas, torde ej kunna anses vara af den framstående vigt, att
staten därför må underkastas de ganska väsentliga kostnader, som
upprätthållandet af en regelbunden ångbåtstrafik mellan Gotland och
Ryssland under hela årets lopp otvifvelaktigt komme att medföra.

Nu har det visserligen blifvit sagdt, att det endast vore fråga om
att begära en undersökning och att, om denna undersökning ledde
dertill att förslaget icke antoges, så hade ingen skada skett — jag
medgifver gerna detta. Men jag måste å andra sidan säga, att jag
ogerna deltagar i en underdånig begäran om undersökning angående
något, om hvars gagneliga resultat jag åtminstone icke vid aflåtandet
af skrifvelsen har nagon anledning att vara öfvertygad. Då Riksdagen
hos Kongl. Maj:t anhåller om undersökning om en *viss* föreslagen
kommunikationslinie, förutsätter väl detta, att Riksdagen åtminstone
antager att företrädesvis just *denna* linie är den mest ändamålsenliga;
och då jag för min del håller före, att post- och passageraretrafiken,
synnerligast vintertiden, mellan Sverige och Ryssland icke är af sådan
betydenhet, att den i nämnvärd mån motsvarar kostnaderna för den
nu föreslagna ångbåtstrafiken, och icke kan föreställa mig, att den
ifrågasatta nya linien skulle synnerligen mycket komma att befördra
utvecklingen af varuutbytet mellan de båda länderna, vågar jag därför
icke tillstyrka Riksdagen att begära en undersökning om just *denna*
linie. Hade frågan varit mera allmän och endast afsett att vinna
utredning, huruvida och i hvilken riktning en ny kommunikation mel-
lan Sverige och Ryssland skulle kunna på lämpligaste sätt avväga-
bringas, skulle detta möjligen varit en helt annan sak. Men det
Tillfälliga Utskottet har naturligtvis icke egt befogenhet att yttra sig
om något annat än just den af motionären förordade linien; och för
dennas företräde framför andra hafva några skäl ej blifvit förebragta.
Man har talat om huru lyckligt det vore att genom statens bemedling
åstadkomma en ny linie för export af maskinerier, landbruksredskap
och mera sådant. Men jag hemställer, huruvida det är troligt, att för
dessa tunga varor komme att väljas vägen öfver Gotland eller om icke

(Forts.)

Ang. kommunikationslinie mellan Västervik och Libau öfver Gotland. det är antagligt, att dessa hellre skulle söka en mera direkt förbindelse mellan svenska kusten och Ryssland. Jag kan dessutom icke undertrycka den förmodan, att, om detta varuutbyte verkligen är af så stor vikt som man här uppgifvit, den enskilda företagsamheten ej skulle underlåta att vidtaga åtgärder för dess befrämjande, och att, om statens mellankomst är erforderlig, denna borde kunna påräknas lika väl ifrån Rysslands sida som från Sveriges. För min del kan jag icke hafva något intresse af vare sig den ena eller andra linien. Om Kammaren vill förordna en undersökning om den af motionären föreslagna linie och således uttala sig till förmån för *den*, så är min sakkunskap allt för ringa för att våga något i vågskålen emot ett sådant beslut; men för närvarande har jag icke annat yrkande att framställa än om bifall till Utskottets hemställan.

(Forts.)

Herrar *Stormats Mathias Olsson* och *Olof Larsson* i Häste instämde med Herr Berg.

Herr Lyttkens: Det är med en viss bäfvan jag uppträder efter den man, som sist hade ordet och hvilkens namn jemväl står under föreliggande Utskottsutlåtande, en man, för hvilken jag har en synnerlig aktning och hvars åsikter jag städse åhör med den största uppmärksamhet och för hvilka jag snart sagdt hyser så stort förtroende, att jag nästan fruktar att efter honom uppträda i en motsatt riktning mot hvad han om denna fråga yttrat. Men för mig är det af så stor vikt att få alla frågor, som kunna bidraga till industriens utveckling, lösta på ett lyckligt sätt, att denna tvekan måste försvinna. För Sverige torde det nemligen vara af synnerligen stor vikt att skaffa sig afsättning för sin industris alster. Vi strida om frihandel eller skyddstullssystemet skall råda inom tullagstiftningen; men hvad betyder detta emot att anskaffa nya afsättningsorter för vår industri? Hvad hjälper det väl att pålägga tullar, huru stora som helst, för att skydda oss mot utlandet, då vi ändå aldrig kunna åtnöja oss med den inbemska afsättningen; vi måste ovilkorligen söka oss en eller flera utländska marknader. Icke kunna vi väl föreställa oss, att till exempel våra fabriker för förädling af jernvaror kunna nöja sig med ensamt afsättningen inom landet, utan de äro ovilkorligen tvungna att äfven söka sig utländsk marknad. Men hvar skola de söka den? I England med dess högt utvecklade industri? Eller i Belgien? Eller i Tyskland med dess högt utvecklade industri och höga tullar? Det är mycket svårt att täfla på dessa marknader. Hvar finna en marknad för våra jernvaror, i synnerhet åkerbruksredskap och maskiner — med afseende hvarå Sverige kan täfla med hvilket land som helst — som är så fördelaktig som Rysslands. Detta land är för närvarande i starkt framåtgående i åkerbrukshänseende, det behöfver en sådan mängd af smidesvaror, att afsättningen der är god. Hvarje steg, som kan leda oss till närmare fredlig beröring med Ryssland, är af stor betydelse, ty det är på det viset det gamla hatet mellan de tvenne nationerna skall utplånas. Man utträttar derigenom mera för det fredliga samlifvet än som kunde åstadkommas förr, då kommunikationsanstalterna ej voro så utvecklade som nu. Den högt aktade talaren sade att det

ej vore tänkbart att man skulle sända tungt gods, maskiner och dylikt på den föreslagna linien. Möjligt — men det är ju fråga om en undersökning, för att få utredt om det är lönande att åstadkomma en ny kommunikationsled hufvudsakligen för post och passagerare som är bättre och bekvämare samt snabbare och billigare än den nuvarande.

Ang. kommunikationslinie mellan Västervik och Libau öfver Gotland.
(Forts.)

En talare sade, att det ej är värdt att försöka tvinga handeln in på konstlade vägar och att den nu föreslagna linien ej skulle vara naturlig och att staten ej bör befatta sig dermed. Jag skulle kunna svara mycket härpå, anföra hur andra länder söka att ständigt bryta nya banor för sin handel, men vill blott påminna om huruledes för 30 à 40 år sedan, då man ville skapa direkt postförbindelse med Tyskland, statens fartyg med stora kostnader gingo mellan Ystad och Stralsund, ända till dess vägen för rörelsen i denna riktning var så uppröjd, att den utan denna kostnad för statsverket af enskilda bestreds. Detta var ingen konstlad väg, men det gälde då Skåne, nu deremot andra provinser. Man torde ursäkta att vi, som icke äro skåningar, men beundra i Skåne en framstående del af vårt land, dock vilja vara med om att bringa andra delar af vårt land de fördelar, som Skåne då åtnjöt. Äfven andra provinser behöfva komma in i den stora samfärdseln. Skåne ligger mot söder, men ett annat bland de svenska landskapen vetter mot den stora europeiska kontinenten i öster; och jag vet ej hvarför staten icke skulle uppmuntra rörelsen mot öster lika väl som den förut uppmuntrat rörelsen mot söder. För min del tror jag ej att dessa intressen behöfva strida mot hvarandra; jag kan ej föreställa mig att Malmö handel skulle lida afbräck, om en kommunikationsled i den föreslagna riktningen skulle vinna framgång.

Den ärade talaren på stockholmsbänken sade, att det möjligen kunde finnas andra linier åt öster, som kunde vara fördelaktigare än den nu föreslagna. Ja, det är möjligt och därför bör en undersökning ega rum. För min del anser jag, att om Riksdagen afiter den föreslagna skrifvelsen, regeringen, som ju icke såsom ett Tillfälligt Utskott är bunden vid ordalydelsen i skrifvelsen eller i motionen, kan gifva undersökningen den utsträckning, som af omständigheterna påkallas, och alltså, om den finner saken ändamålsenlig och förtjena uppmuntran, då kommer att föreslå den lämpligaste linien.

För min del yrkar jag bifall till motionärens förslag om en undersökning, så att vi kunde få fullt utredt, om ej andra sträckningar än de nuvarande för postkommunikationer med Ryssland finnas, hvilka kunna vara lika lämpliga och lika berättigade, ja, kanske bättre än de hittills följda.

Herr Flensburg: Under den långa diskussionen har en talare på göteborgsbänken till mig ställt en direkt förfrågan om hvad som menas med konstlade handelsvägar. Det förundrar mig, att en man med hans djupa och vidtomfattande insigter såväl inom frihandelsområde som inom handelsgebiet i allmänhet, skulle behöfva en dylik upplysning. Såsom konstlad handelsväg betecknar jag den, som ej går någorlunda direkt från afsändnings- till destinationsorten. Den här ifragavarande vägen går ej direkt, ty det behöfves ej mindre än fem om-

Ang. kommunika- lastningar. Först skall godset föras på jernväg i Sverige, så på ångbåt
 nikationslinie öfver till Gotland, vidare på jernväg från Visby till Hemse, sedan på
 mellan Vester- axel till kusten och slutligen på ångbåt till Libau. Det kallar jag en
 vik och Libau konstlad väg, och jag är fullt öfvertygad att den aktade talaren skall
 öfver Gotland. gifva mig rätt häruti.

(Forts.)

Den siste talaren nämnde äfven något om konstlade vägar och huruledes man för 30 à 40 år sedan valde en postväg öfver Skåne till Stralsund. Jag lemnar derhän hvilka motiv ledde den tidens inflytelserika män att leda posten in i just den färan, men jag föreställer mig, att de endast haft för ögonen att på snabbaste väg komma till kontinenten, hvilken väg ovilkorligen går öfver det mycket omtalade Skåne; ty den genaste vägen är den bästa. Jag kan försäkra talaren, att icke den ringaste jalousi ligger till grund för mitt omdöme i denna fråga, utan att jag ser saken alldeles fördomsfritt. Han omnämnde i förbigående Malmö handel. Det finnes visserligen en ej obetydlig beröring mellan Malmö och Ryssland äfven öfver Libau, ehuru företrädesvis för import, men när Malmö behöfver någon förmedling af exporten till Ryssland, så söker nog den enskilda företagsamheten att ställa sina krafter till disposition af detta behof.

Herr Lyth: Jag ber blott att med några ord få besvara ett par i afton här fälda yttranden och vänder mig härvid först till talaren på norrlandsbänken, som, bland annat, förmenade, att äfven den ryska regeringen väl borde göra något för den föreslagna kommunikationslinien. Enligt min öfvertygelse kommer nog den ryska regeringen att intressera sig för denna sak; ty blir en närmare undersökning derom beslutad, så lärer väl icke den svenska regeringen underlåta att underrätta den ryska om sina åsikter, hvarvid vi möjligen kunna hafva att motse bidrag för ändamålet äfven från rysk sida, eftersom förslaget ju bör blifva till gagn ej mindre för Ryssland än för Sverige. Den ärade talarens invändning anser jag således icke vara af någon vikt.

Vidare har man velat påstå, att någon synnerlig snabbhet i vår kommunikation med denna del af Ryssland icke vore så nödvändig. Mine Herrar! Jag tror dock, att den utmärkte amerikanarens ord »tid är pengar» äro en sanning; och en sanning, som jag anser här mer än någonsin böra kunna tillämpas.

Jag håller här i min hand en tablå öfver de europeiska postkommunikationerna och ser deraf, att nästan alla Europas länder gjort mer i detta afseende än Sverige. Beträffande särskildt den kommunikationslinie, hvarom frågan nu gäller, så ber jag få påpeka, att om jag bor i mellersta Sverige och har förbindelser med Riga och Libau — jag håller mig företrädesvis till dessa begge städer — så åtgår för att beförtra ett bref eller transportera min person dit icke mindre än fem dygn, under det att enligt mitt förslag dertill icke skulle erfordras mer än ett eller högst två dygn; och att den pekuniära besparingen ej heller vore ringa för oss svenskar framgar deraf, att vi nu för att komma till nyssnämnde städer måste underkasta oss en dyrbar resa den långa omvägen öfver danska öarne och vidare öfver Tyskland in i Ryssland o. s. v.

Och hvilka besynnerliga förhållanden uppstå icke såsom det nu är! Gotland har en ganska stor handel med Libau och står i följd deraf i liflig korrespondens med nämnde stad. För att ett bref skall komma dit, måste det först gå till Vestervik, vidare öfver fastlandet till Stockholm och derifrån befordras till Finland för att slutligen öfver Petersburg komma fram till adressorten. Ett bref, för hvars befordran, om den af mig föreslagna kommunikationslinien komme till stånd, icke skulle åtgå mera än sju timmar, behöfver således under nuvarande förhållanden lika många dagar för att komma fram — någonting som måste betraktas såsom ohållbart i våra tider.

Man har vidare talat om de många omlastningar, som måste försiggå å denna linie samt de deraf föranledda dryga omkostnaderna. Jag ber att härvid först få erinra att min motion egentligen afser blott post- och passageraretrafiken. Men blefve eu ordentlig undersökning verkställd, så är jag öfvertygad om att den ångbåt, som komme att upprätthålla trafiken mellan Stockholm och Libau, äfven kunde dubblera Gotlands södra udde, vid hvilket förhållande någon omlastning icke blefve erforderlig. Men derest också en sådan nödvändigt måste försiggå, så kunde olägenheterna deraf i alla fall icke blifva så stora, då den nya kommunikationsleden, såsom jag nyss påpekat, ju förnämligast afsåge post- och passageraretrafiken.

Slutligen har man anmärkt, att jernvägen öfver Gotland icke går fram ända till Ronehamn, dit det ännu fattas $\frac{7}{8}$ mil. Men jag är viss om, att i samma ögonblick som en post- och passagerarelinie mellan Sverige och Ryssland via Gotland blir beslutad, man genast skall sätta i verket byggandet äfven af denna obetydliga jernvägsbit. Och till dess den blir färdig, ansvarar jag för, att diligensfart eller andra tillräckliga och tjenliga förbindelsemedel mellan Hemse och Ronehamn skola finnas tillgängliga.

Det är endast detta jag velat säga. Men då här, särskildt af Herr ordföranden i Utskottet, framhållits faran af att bestämma en viss ort, exempelvis Vestervik, till utgångspunkt, så ber jag, i enlighet med hvad jag redan förra gången, då jag hade ordet, antydde, att få modifiera min motion i så måtto, att jag yrkar, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla det Kongl. Maj:t täcktes genom dess poststyrelse eller annan lämplig myndighet låta undersöka huru inrättandet af en kommunikationslinie mellan Vestervik eller anuan, ej nordligare derom belägen östersjöhamn och Libau öfver Gotland kan för Sveriges samfärdsel med södra Ryssland anses fördelaktig, samt för den händelse att denna undersökning dertill föranleder, derefter låta uppgöra och för Riksdagen framlägga förslag till ordnandet af en tidsenlig post- och passageraretrafik å denna linie. Och vågar jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition å detta mitt sålunda ändrade förslag.

Herr Hedin: Jag anhåller att få instämma i motionärens nu senast framställda förslag. Jag är den förste att erkänna, det Riksdagen icke bör med anledning af hvilket förslag som helst, der det kan finnas eu god tanke, ett vackert uppslag, genast besluta en framställning till Kongl. Maj:t. Jag anser nemligen, att hänsyn till Riksdagens egen

*Ang. kommunika-
tionslinie
mellan Vester-
vik och Libau
öfver Gotland.*
(Forts.)

Ang. kommunika-
tionslinje
mellan Vester-
vik och Libau
öfver Gotland.

(Forts.)

värdighet och till dess berättigade förväntan att Kongl. Maj:t alltid skall finnas benägen att fästa behörigt afseende å Riksdagens framställningar kräfver, att Riksdagen ser sig noga före och icke framkommer med framställningar i ämnen, rörande hvilka icke någon sådan utredning är förebragt, att ens systemålets nytta och önskvärdhet kunna bedömas. Men hvad den nu omhandlade frågan beträffar, så hafva, efter hvad jag kan förstå, såväl i motionen som genom de muntliga upplysningar, som både af motionären sjelf och från andra håll här i afton meddelats, sådana omständigheter blifvit förebagta, att jag vågar säga — och jag tror att många deri skola instämma med mig — att man kunde vara rätt belåten, om man vore fullt öfvertygad att aldrig behöfva rösta för en skrifvelse till Kongl. Maj:t, der utredningen af och bevisningen för hvad Riksdagen önskade vore mindre fullständig och talande, än hvad som är fallet med den nu ifrågasatta skrifvelsen.

Jag skall till förmån för det å bane bragta förslaget icke åberopa — hvad dock, som vi veta, kan med sanning sägas — att de båda statsmakterna för den vackra och för oss alla kära provins, hvars representanter här tagit till ordet, utan tvifvel gjort mindre än den förtjent och statens intresse kräfver. Jag vill icke använda detta argument och jag behöfver det icke heller, ty så vitt jag kan se, är här icke fråga om ett Gotlands-intresse, utan om ett allmänt. Detta intresse är tvefaldt, ett kommersielt och ett politiskt. Det skulle kunna tilläfventyrs vara frestande att något inlåta sig på den senare sidan af saken, men jag skall icke göra det i vidare mån, än att jag bekänner min öfvertygelse vara, att en utveckling af de kommersiella förbindelserna kan leda derhän, att den utjemnar många politiska svårigheter och knyter mellan folken ett familjefördrag, som stundom är bättre och säkrare än furstarnes.

Den ärade ordföranden i det Utskott, som handlagt den förevarande motionen, har sagt, att saken skulle befinna sig i en annan ställning, och, så vidt jag förstått hans mening rätt, han möjligen intaga en annan position i frågan, om här föreslagits att hemställa till Kongl. Maj:t i allmänhet om undersökning af en ny kommunikationslinje mellan fastlandet och Ryssland. Jag får säga att, vid valet mellan detta alternativ och motionärens förslag, jag föredrager det senare. Det förra synes mig vara detsamma som att komma till Kongl. Maj:t och förklara: »här hafva vi ett förslag å bane, vi veta icke alls huruvida det är tjenligt eller ej, men vi föreställa oss att det möjligen finnes något godt deri; skulle icke därför Eders Kongl. Maj:t vilja utreda denna sak, åt hvilken vi icke egnat ett ögonblicks undersökning». Mig synes det rättigare att Riksdagen, när den gör en hemställan till Kongl. Maj:t, äfven angifver i någon mån in concreto, huru den tänkt sig saken. Om då, efter en närmare utredning, i de fall, der en sådan svårligen af någon annan än Kongl. Maj:t och hans underordnade myndigheter kan verkställas, saken anses böra förfalla, så synes mig Riksdagen icke derigenom lida något afbräck i sin värdighet; ej heller kan den då anses hafva besvärat Kongl. Maj:t i oträngdt mål eller på ett ohemult sätt.

Man har sagt, att den föreslagna kommunikationsleden skulle vara Ang. kommunika-
 ur den synpunkten olämplig, att den skulle föranleda så många omlastningar. Nu kan jag, för min del, Herr Talman, ej förstå att tionslinie
 Kongl. Maj:t af den Riksdagens skrivelse, som motionären senast förelastning mellan Vester-
 slagit, skulle vara så bunden i sin undersökning och sina eventuella vik och Libau
 förslag, att Kongl. Maj:t icke, derest tanken är riktig, kunde undvika öfver Gotland.
 eller afhjälpa dessa svårigheter. Men för öfrigt vill jag, beträffande (Forts.)
 dessa omlastningar, erinra dels derom, att det synes vara en så naturlig sak att den icke behöfver mer än nämnas, att fortsättningen af tvärbanan öfver Gotland till Ronehamn är en så lätt sak ur ekonomisk synpunkt, att den ej kan uteblifva i samband med verkställigheten af det nu å bane bragta förslaget, dels ock att, äfven om omlastningar äro obehagliga, det gifves någonting som är vida värre, nemligen omöjligheten eller en till omöjlighet gränsande svårighet att komma fram. Här gäller frågan för resten icke uteslutande vår export till Ryssland, utan hufvudsakligen en transitorörelse mellan länderna vester ut och vår östra granne. Och i afseende å vår afsättning till Ryssland har frågan måhända en större indirekt än direkt betydelse. Om också icke på denna väg så mycket gods skulle föras, är dock hvarje åtgärd, som i någon mån bidrager till att utveckla den kommersiella förbindelsen med vår mäktige granne, af ej ringa vigt.

Herr Talmannen torde erinra sig namnet å Ivan Turgénjevs näst sista roman: »Jungfrulig jord», eller »Obruten mark». Näväl! Detta stora land är en obruten mark, ett blott till hälften civiliseradt samhälle. Vi, som stå på en högre kulturpunkt, böra snarare vända oss öster ut än vester ut, der folkens industriella styrka är vår öfverlägsen. Hvarför har denna förbindelse öster ut icke gått längre än den gjort? Är detta måhända en indirekt följd af de gamla fejderna och det gamla nationalhatet? Jag vet det icke. Men jag vet, att en ökad bekantskap och en säkrare kännedom om hvarandras förhållanden vore för nationerna särdeles gagnelig. Det är en brist vid våra universitet, att de slaviska språken derstädes äro orepresenterade. Man har sagt mig, att om en affärsman här får ett på ryska affattadt bref, det är förenadt med de allra största svårigheter för honom att få brevet öfversatt. En ökad kommersiell förbindelse med Ryssland måste såväl direkt vara oss till gagn, som äfven medföra indirekta följder, hvaraf fördelarne kunna blifva ännu större än de direkta.

Häruti instämde Herr C. Ekman.

Herr Hedlund: Då jag nyss talade om möjligheten af en transitorfart mellan England och Ryssland öfver Sverige, så förestälde jag mig icke att denna skulle ske nödvändigt på jernväg öfver Gotland, utan jag antog att ett fartyg, som från Vestervik eller Oskarshamn skulle gå till Libau, under färden skulle endast anlöpå Gotland. De omlastade omlastningarna skulle då ej förekomma. En regulier ångbåts-tur ett par gånger i veckan på denna trade skulle utan tvifvel blifva ganska nyttig för afsättningen af vårt lands alster på Ryssland. Att någon kan kalla den vägen för konstlad, begriper jag ej.

Ang. kommunika-
tionslinje
mellan Vester-
vik och Libau
öfver Gotland.

(Forts.)

Friherre Beck-Friis: Då jag tillhört det Utskott, som behandlat denna fråga, får jag, i likhet med Utskottets ordförande och på de skäl han anfört, förklara att jag för min del icke kunnat ingå på motionärens åsikter, och således omöjligt kunnat göra annat än afstyrka motionen. Motionen innebar nemligen en trade från Vestervik till Visby och derifrån på jernväg, som icke ännu är färdig — och motionären har icke lyckats ådagalägga att densamma kan blifva så snart färdig — samt sålunda flera omlastningar, innan varorna ankomme till Libau. Motionärens nu framlagda förslag, deri egentligen blott begäres en undersökning, är visserligen af helt annat innehåll; men då Utskottet ej varit i tillfälle att pröfva det, får jag för min del yrka afslag äfven derå och bifall till Utskottets hemställan.

Herr Liss Olof Larsson: Äfven jag skall anhålla om bifall till Utskottets betänkande. Jag kan icke heller vara med om det af motionären senast framställda förslag, emedan det förefaller mig som om det icke vore med grundlagen öfverensstämmande att gifva motionen en sådan utvidgning, som nu skett. Om man skulle kunna utvidga motionen på det sätt motionären gjort och sålunda, i stället för att i motionen bestämdt säges att man bör anställa undersökning om en handelsväg mellan Vestervik och Libau öfver Gotland, på grund af det alternativ, som framlagts i motionärens sista förslag, begära undersökning af en kommunikationsled mellan Vestervik eller annan, icke nordligare belägen punkt å Sveriges östra kust öfver Gotland, så skulle man kunna komma med hvilken kommunikationsled som helst, blott den går öfver Gotland. Då i motionens kläm framstälts ett bestämdt förslag, synes det mig icke vara enligt med grundlagen att på detta sätt ändra motionen.

Enär jag sålunda icke kan bifalla hvarken motionärens nu framlagda förslag eller sjelfva motionen, måste jag för min del yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lyth: Nog är representanten för Dalarne en mycket klok man, men denna gång tror jag dock att han har varit nästan för mycket klok. Jag har i min motion begärt undersökning om en kommunikationsled från Vestervik öfver Gotland till Ryssland, och har nu modifierat detta förslag på grund deraf, att man ådagalagt möjligheten af att man möjligen borde kunna utgå från någon sydligare än Vestervik belägen stad. Jag har föreslagit att denna utgångspunkt skulle bestämmas till Vestervik eller en plats, icke nordligare än denna stad. Att detta ändringsförslag skulle, såsom talaren på dalabänken menar, strida mot grundlagen, är omöjligt för mig att begripa. Utskottets ordförande sade, att om motionen varit i mera allmänna ordalag affattad, så skulle densamma troligen hafva tillstyrkts af Utskottet. Jag trodde därför, att jag genom den föreslagna förändringen skulle gå Utskottets och möjligen andra mina motståndares önsknings till mötes, och är detta orsaken till den obetydliga förändringen af klämman i min motion, vid hvilken jag fasthåller och på hvilken jag hos Herr Talmannen anhåller om proposition.

Öfverläggningen var slutad. Enligt de meningar, som förekommit, gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på yrkandet att, med afslag å samma hemställan, det af Herr Lyth senast framställda förslag måtte autagas; och förklarade Herr Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som godkänner hvad Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskott hemställt i Utlåtandet N:o 5 (i samlingen N:o 19),

röstas Ja;

- Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets förevarande hemställan, bifallit det af Herr Lyth, under öfverläggningen, i ämnet senast framställda yrkande.

Voteringen försiggick och visade 96 ja mot 50 nej; varande alltså Utskottets hemställan bifallen.

§ 5.

Föredrogs Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 20), angående revision af gällande expeditionstaxa.

Om revision af expeditionstaxan.

I anledning af Herr *J. G. Granlunds* motion N:o 164 — deruti var föreslaget, »att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om en revision af nu gällande expeditionstaxa eller Kongl. förordningen den 30 November 1855 angående expeditionslösen» — hade Utskottet gjort följande hemställan:

»att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att samtliga dels i förordningen den 30 November 1855, dels i flera sedermera utfärdade kungörelser meddelade, nu gällande stadganden angående expeditionslösen må underkastas revision och med de ändringar eller tillägg, som kunna finnas nödiga, blifva i en författning sammanförda, samt att sålunda omarbetad fullständig expeditionstaxa, sedan förslag dertill blifvit uppgjort och, i den mån ifrågasatta ändringar i nuvarande taxebestämmelser föranleda, Riksdagens pröfning understäldt, måtte i behörig ordning varda till allmän efterrättelse kungjord».

Efter uppläsning häraf lemnades ordet, på begäran, till

Herr Danielsson, som yttrade: Redan vid remissen af ifrågasvarande motion uttalades tvifvelsmål, huruvida Riksdagen skulle komma att få hafva ett ord med i laget vid denna frågas afgörande, och motionären uppmannades då att förändra sin motion derhän, att i den föreslagna skrifvelsen äfven skulle framställas en anhållan, att Riksdagen måtte

*Om revision
af expeditionstaxan.
(Forts.)*

blifva hörd innan frågan företages till slutligt afgörande. Emellertid fann motionären icke skäl efterkomma denna uppmaning, utan motionen remitterades till Utskottet i det skick den från början förelåg. Nu har visserligen Utskottet i en mellanmening uttalat, att Riksdagen bör höras, innan ny expeditionstaxa utfärdas, men jag är icke alldeles säker på, att Utskottet haft rättighet att göra ett sådant tillägg till motionen och huru saken kan komma att falla ut. Emellertid tror jag att vi redan förut hafva mera än tillräcklig erfarenhet af vådan att i alltför obestämda ordalag skrifva till Kongl. Maj:t, ty det har hänt att dylika skrivelser lagts till grund för stadganden, helt olika dem, som med skrifvelsen af Riksdagen afsetts. Och säkert lär väl vara, att om Riksdagen i en skrivelse säger, att förändringar och tillägg tarivas i den nu gällande expeditionstaxan, så lär nog Kongl. Maj:t icke underlåta att iakttaga en dylik uppmaning och göra både förändringar och tillägg här och hvar, och det af den beskaffenhet, att de komma att ytterligare betunga allmänheten och öka tjenstemännens inkomster. För min del tror jag dock, att Riksdagen redan så pass reglerat tjenstemännens löner, att någon vidare tillökning i deras inkomster icke bör ifrågakomma. Det är icke heller så alldeles gifvet, att Kongl. Maj:t kommer att höra Riksdagen i saken, då i betänkandet framskynta åtskilliga vinkar om, att detta ämne tillhör Kongl. Maj:ts ekonomiska lagstiftning. Visserligen säger man, att, då häradshöfdingarnes löner numera blifvit af Riksdagen reglerade, någon rubbning i deras lönevilkor ej kan utan Riksdagens medgifvande ifrågakomma. Men här finnas många andra tjenstemän, hvilka, om expeditionstaxan skall omskrifvas med ändringar och tillägg, kunna få en tillökning i sina inkomster, som Riksdagen aldrig afsett.

Hvad nu beträffar sjelfva saken, så synes det vara gravationsbevisen i städerna, som egentligen utgjort närmaste anledningen, hvarför motionären väckt detta sitt förslag. Som Herrarne veta, så väckte han äfven i fjor en motion i samma syfte, men den vann då icke Kammarens bifall. Anledningen hvarför han föreslagit en underdånig skrivelse, förmodar jag vara den, att motionen väcktes först efter motionstidens utgång och sålunda för sent att få den remitterad till ett ständigt Utskott. Anmärkningen att en del poster i expeditionstaxan finnes utsatt i skilling och runestycken, anser jag verkligen vara så obetydlig, att den icke förtjenar något afseende, synnerligast som dessa afgifter äfven finnas utsatta i nu gällande myntslag, kronor och ören. Jag tror därför, att hela saken icke är så farlig, men att deremot det är skäl att vara försigtig, så att man icke genom en skrivelse liksom gifver på hand att bifalla hvilka förändringar som helst, som Kongl. Maj:t kan komma att besluta. Det har, som jag redan erinrat, mera än en gång inträffat, att en Riksdagens skrivelse lagts till grund för bestämmelser, som Riksdagen alldeles icke önskat; och till och med i år hafva vi derom fått en allt annat än behaglig påminnelse. Det var i fråga om boställsvänningar åt jernvägstjenstemännen, som Riksdagen skrifvit till Kongl. Maj:t, och nu fick man stå för hvad man hade skrifvit. Emellertid skall jag icke motsätta mig en skrivelse, såvida deri uttryckligen förklaras — på samma sätt som vi redan förut i dag beslutit i fråga om folkskolestadgan — att meningen

endast är att få alla stadganden rörande expeditionslösen, som nu äro spridda i en hel mängd författningar, sammanförda på ett ställe, men att man deremot alldeles icke vill hafva några ändringar och tillägg. Jag skall därför taga mig friheten föreslå, att Utskottets förslag bifalles, ehuru med följande förändrade lydelse: »att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, att samtliga dels i förordningen den 30 November 1855, dels i flera sedermera utfärdade kungörelser meddelade, nu gällande stadganden angående expeditionslösen må underkastas revision och blifva i en författning sammanförda, samt att sålunda onarbetad fullständig expeditionstaxa, sedan förslag dertill blifvit uppgjort och Riksdagens pröfning underställt, måtte i behörig ordning varda till allmän efterrättelse kungjord». Som man finner, har jag uteslutit orden »med de ändringar eller tillägg, som kunna finnas nödiga» och »i den mån ifrågasatta ändringar i nuvarande taxebestämmelser föranleda». Dessa mellanmeningar anser jag det vara nödvändigt att borttaga, på det att det må blifva tydligt, att intet annat afses, än att få de särskilda, tid efter annan utfärdade föreskrifterna sammanförda i en författning samt expeditionslösen bestämd i nu gällande myntsort.

Nu är det mycket troligt, att motionären äfven denna gång kommer att framhålla det, efter hans förmenande, oegentliga uti stadgandena rörande lösen för gravationsbevis angående fastigheter i städerna. Jag tror dock icke, att det är så farligt bestäldt med denna sak, och äfven om så vore förhållandet, kan ju möjligen, såsom vid ärendets remitterande till Utskottet af en talare anmärktes, saken ordnas på det sätt, att öfverenskommelse träffas med städernas borgmästare om den lösen, som kan vara skälig.

Jag anhåller om proposition på bifall till mitt förslag och afslag å Utskottets hemställan.

Herr *Sven Andersson* i Plöninge förenade sig med Herr *Danielsson*.

Herr *Granolund*: Den föregående talaren yttrade, att man icke bör aflåta någon skrifvelse till Kongl. Maj:t, utan att hvad som i densamma begäres är nödvändigt; och någon förändring af gällande expeditionstaxa ansåg han mindre nödvändig. Men, mine Herrar, om det finnes någon bland våra författningar, som tarvar en revidering, så är det just denna expeditionstaxa, och jag skulle önska att den ärade talaren riktigt hade genomgått densamma, ty då hade han helt säkert yttrat sig på ett helt annat sätt.

Jag har i min motion påpekat de många och stora oegentligheter, som finnas uti expeditionstaxan, deribland att expeditionslösen är bestämd i annan myntsort, än den nu gällande, och att de ytmått, efter hvilka lösen i vissa fall beräknas, numera icke äro i lag bestämda i vårt land. Men ifrågavarande författning är ock af så gammalt datum, som den 30 November 1855, och dertill kommer, hvad Herrarne genom att genomläsa Utskottets betänkande, som visar att Utskottet grundligt behandlat frågan, skola finna, nemligen att författningen sedermera blifvit förändrad genom närmare trettio särskilda, tid efter annan utfärdade Kongl. bref och kungörelser. Nu föreskrives i för-

Om revision
af expeditionstaxan.

(Forts.)

fattningen, att ett exemplar af densamma skall finnas anslaget på rattens dörr, och meningen dermed är naturligtvis, att den rättsökande allmänheten skall kunna taga reda på huru mycket den är skyldig att erlägga i expeditionslösen. Men huru vill man begära, att denna allmänhet skall kunna rätta sig efter en författning, som är delvis upphäfd, delvis förändrad genom mellan 20 och 30 särskilda förordningar? Framgår icke häraf, att en revision af författningen är af behovet påkallad?

Här är icke det ringaste fråga om någon förhöjning af expeditionstaxans bestämmelser, utan endast om en revision af densamma, i syfte att få den mer tydlig och tidsenlig, ty i det skick, den nu befinner sig, är den det icke. Då under de senaste åren så många och genomgripande förändringar med afseende å domstolarnes organisation och embetsverkens sammansättning blifvit vidtagna, så är det naturligt, att en expeditionstaxa, der beräkningen af lösen är byggd på basen af förhållanden, som icke mera finnas, icke längre kan vara tjenlig.

Samme talare yttrade äfven, att det just var med anledning af det, efter mitt förmenande, orimliga och oegentliga i bestämmelserna rörande lösen för gravationsbevis, som jag skulle hafva bragt frågan på tal. Ja, det är sant. Jag föreslog för lidet år förändringar derutinnan. Dessa bestämmelser äro i högsta grad orättvisa, ty kan det vara rimligt att man, såsom nu är stadgadt, skall i lösen för gravationsbevis å en jordega å 20 tunnland, den må vara af aldrig så dålig beskaffenhet, betala 20 kronor, då för dylikt bevis uti den största och värderikaste gård med tillhörande jord, om än det vore 100 tunnland (som derifrån ej få afsöndras), endast betalas 3 kronor? Och äfven om endast några få af städernas invånare drabbades deraf, vore detta dock, enligt min tanke, tillräcklig anledning till att söka undanröjda denna oegentlighet. Den ärade talaren hänvisade oss stadsbor att i stället göra upp med våra borgmästare om den lösen, som vi kunde finna skäligt betala för gravationsbevisen. Detta råd var verkligen så besynnerligt och egendomligt, att jag förundrar mig öfver huru han kunnat framkomma med detsamma. Skola vi ackordera med våra borgmästare i fråga om lösen för gravationsbevis! Icke lära väl de låta tala vid sig i den saken, der de hafva bestämda lagstadganden att rätta sig efter. Den utvägen anser jag därför vara omöjlig. Utskottet har dessutom så fullständigt utredt frågan, det jag är öfvertygad, att en hvar, som öfvervägt de brister, författningen för närvarande har och hvilka af Utskottet så starkt framhållits, icke kan annat än medgifva, att författningen är föråldrad och i hög grad tarfvar en revision. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Såvidt jag rätt uppfattade den förste ärade talarens anförande, bestred han icke behöfligheten af den ifrågavarande författningens omarbetning, och jag torde således icke behöfva nu återropa de talande skäl, som för en sådan omarbetning blifvit af Utskottet anförda. Det tycktes, som han egentligen endast ville, att omarbetningen skulle inskränka sig till en blott sammanföring af alla de nuvarande stadgandena i ämnet i en författning, utan att dervid någon ändring i eller tillägg till dessa stadganden skulle ifrågakomma. En

sådan sammanföring af en stor mängd under årens lopp tillkomna olika stadganden utan att ändring ens i ordalagen finge ske, torde dock vara omöjlig att åstadkomma. Men dertill kommer, att, på sätt Utskottet jemväl anført, Riksdagens Justitieombudsman specielt begärt ändring i vissa stadganden, hvilka visat sig föranleda förvecklingar; och det skulle väl förefalla eget, om icke vid författningens omarbetning äfven dessa frågor skulle tagas under öfvervägande och sålunda den nya författningen göras så ändamålsenlig som möjligt. Att Kongl. Maj:t på grund af en sådan skrifvelse som den, Utskottet här föreslagit, skulle taga sig anledning att gå Riksdagens rätt för nära, tror jag dessutom Utskottet temligen tydligt sökt förekomma, då Utskottet förklarar, att någon rubbning i taxebestämmelserna ej kunde utan Riksdagens medgifvande ifrågakomma. Om skrifvelsen aflåtes, har Riksdagen sålunda förbehållit sig att få vara med om afgörandet af de delar i författningen, hvarom i Utskottets motivering i sådant hänseende antydes; men expeditionstaxan är icke blott en taxa, utan den innehåller äfven en mängd stadganden angående expeditioners form, tid och sätt för deras tillhandahållande m. m., hvilka äro af rent reglementarisk natur; och möjligen blifvande ändringar i sådana delar af författningen torde icke behöfva underställas Riksdagens pröfning. Riksdagens uttalade önskan och anspråk på, att i fråga om ändringar i taxebestämmelserna få afgifva yttrande, tror jag sålunda vara tillräckligt uttryckt i det förslag, Utskottet nu afgifvit, till hvilket jag alltså anhåller om Kammarens bifall.

Om revision af expeditionstaxan.
(Forts.)

Herr Danielsson: Det är alldeles riktigt hvad den siste ärade talaren yttrade derom, att jag icke motsatt mig en revision af expeditionstaxan. Jag begagnade mig äfven i mitt förra yttrande af ordet *revision*; men jag afsag med revision ett *öfverflyttande* af de i taxebestämmelserna förekommande *äldre myntsorter till nuvarande myntslag*; om någon *förhöjning* i taxebestämmelserna, hvarom Utskottet talar, vill jag deremot icke vara med.

Motionären klagade öfver, att den nuvarande författningen är 26 år gammal. Det är, synes mig, icke mycket att klaga öfver. Vi hafva andra mycket äldre författningar, hvilka ändå få gälla; och af författningens ålder torde således icke kunna hemtas något skäl för dess omarbetning. Ännu en gång råder jag därför Kammarerna till att vara försigtig vid aflåtandet af denna skrifvelse, så mycket mera, som man vet, huru svårt det är att komma ifrån en sak, sedan man en gång skrifvit derom till Kongl. Maj:t. Och om man sammanställer motionärens yttrande i motionen, att han med en revision »icke afsett någon minskning i inkomsterna för de expeditionshafvande eller tjenstemän, som för öfrigt voro svagt aflönade» med Utskottets yttrande om *tillägg* till författningen, tror jag icke, att dessa yttranden kunna tydas annorlunda, än att man afser jemväl förhöjning i taxebestämmelserna. Då emellertid en sådan förhöjning icke bör af oss medgifvas, tror jag vi kunna nöja oss med en revision allenast i det syfte, jag antydt.

Jag vidblifver således mitt förut framställda yrkande.

Herr Granlund: Hvarken i Utskottets utlåtande eller i motionen

Om revision af expeditionstaxan.
(Forts.)

förekommer ett enda ord om förhöjning i taxebestämmelserna; och jag kan således icke förstå, hvarför den ärade talaren bakom mig kan vidhålla ett sådant påstående. Hvad är det nemligen Utskottet föreslår? Jo, att nu gällande stadganden angående expeditionslösen må underkastas revision och med de ändringar eller tillägg, som kunna finnas nödiga, blifva i en författning sammanförda, samt att sålunda omarbetad fullständig expeditionstaxa, sedan förslag dertill blifvit uppgjort och, i den mån ifrågasatta ändringar i nuvarande taxebestämmelser föranleda, Riksdagens pröfning underställt, måtte i behörig ordning varda till efterrättelse kungjord. Att en revision af en författning, så vidsträckt som denna, icke kan ske, utan att ändringar i eller tillägg till den gamla författningen måste ifrågakomma, är alldeles tydligt och klart. Domstolarnes och embetsverkens förändrade organisation kunna föranleda sådana ändringar eller tillägg, likaså det numera inträdda förhållandet, att en del expeditioner, i stället för att draga lösen, skola beläggas med stämpel. Då sålunda ändringar i och tillägg till den nuvarande författningen vid en blifvande revision deraf uppenbarligen måste ifrågakomma, kan jag icke finna något rimligt i, att Riksdagen vid aflåtandet af en skrifvelse med begäran om en sådan revision skall föreskrifva att inga tillägg till densamma må göras; det vore ett högst besynnerligt förbehåll, som jag icke vill vara med om.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammarerna Utskottets hemställan i oförändradt skick; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

Om ersättande af förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

§ 6.

Föredrogs Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 7 (i samlingen N:o 21), i anledning af väckt motion om aflåtande till Kongl. Maj:t af underdånig skrifvelse med begäran om utredning, huruvida och under hvilka villkor statsmakten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Utskottet hade, med förordande af bifall till berörda, af Herr K. J. Berg afgifna motion (N:o 155), hemställt,

att, på sätt motionären föreslagit, »Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t efter föregången utredning täcktes taga i nådigt öfvervägande, huruvida och under hvilka villkor statsmakten må till befrämjande af ett betryggadt rättstillstånd kunna ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom felaktig embetsförvaltning kunna blifva enskilde samhällsmedlemmar utan deras förvällande tillskyndade, samt derefter till Riksdagen göra den nådiga framställning i ämnet, som af omständigheterna må finnas påkallad».

Angående detta ärende yttrade

Herr Gasslander: Oaktadt den sena timmen, vid hvilken detta betänkande förekommer till afgörande, möjligen borde föranleda mig att icke yttra något i frågan, tror jag likväl, att den i sjelfva verket är af så stor betydelse, att den icke gerna bör få passera utan något uttalande deröfver i Kammaren. Om den nya grundsats, om hvilken här är fråga, kan utan tvifvel sägas mycket både för och emot. För min del är jag icke fullkomligt på det klara, huruvida det må vara lämpligt att staten ikläder sig en sådan förbindelse som den, hvarom här är fråga.

Motionären yttrar i sitt förslag, att staten, med undantag i fråga om assurerade postförsändelser och gods, som sändes på statens jernvägar, icke är underkastad rättslig ansvarighet för sina embets- och tjänstemäns åtgärder, i händelse genom deras förvällande den enskilde tillfogas någon skada. Detta är naturligtvis, å ena sidan, ganska riktigt; men om man, å andra sidan, ser saken något fullständigare, finner man, att staten har ansvarighet för allt, hvad dess tjänstemän göra, då de handla å statsverkets vägnar, på samma sätt som det förhåller sig med ansvarigheten för assurerade postförsändelser och gods, som sändes med statens jernvägar. Till belysning häraf skall jag bedja att få anföra ett par exempel. Om en person insätter penningar i ett ränteri och der erhåller ett sadant qvitto, med anteckning å landskontoret, som är i författningarne föreskrifvet, men den tjänsteman, som mottagit penningarne, underlåter att införa dem i kronans räkenskaper, utan i stället förkingrar dem, är det otvifvelaktigt statsverket, som får vidkännas förlusten, och den enskilde blifver icke lidande på den oredlige tjänstemannen. Enahanda är förhållandet, om en tjänsteman eller ett embetsverk å statens vägnar ingår ett kontrakt med enskild person och i detta kontrakt skulle inlyta någon felaktig uppgift, på grund hvaraf den enskilde sedermera gör förlust. Äfven i detta fall, der naturligtvis den enskilde eger rätt till ersättning af staten, blir det staten, som gör förlust på den felaktiga embetsåtgärden. Staten står således i förhållande till sina tjänstemän i precis samma ställning, som en hufvudman i allmänhet står till sin ombudsman, att nemligen hufvudmannen får ansvara för hvad ombudsmannen å hans vägnar gör och låter.

Det är naturligtvis icke denna del af saken, som motionen afser, men jag har ansett mig böra framhålla densamma, på det denna fråga må ligga något klarare för uppfattningen. Hvad som här hufvudsakligast framhålles, äro de förluster, som den enskilde kan göra, i händelse en tjänsteman förkingrar säkerhetshandlingar, som för in-teckning inlemnas till domstolen, eller penningar, som insättas vid anhängiggörande af lösningsanspråk, eller handlingar, penningar eller annan egendom, som kommit i tjänstemannens hand vid utmätning. Hvad angår frågan om in-teckning och lösningsanspråk, vill jag fästa uppmärksamheten på, att det ej är fullt koncist att säga, att det är embetsmannen, som mottager dessa handlingar och penningar, ty enligt författningarne är det *rätten*. För att få en in-teckning faststald eller förnyad, är det till *rätten*, som handlingarne skola inlemnas, liksom,

Om ersättande af förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vällos.

(Forts.)

Om ersättande af förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

(Forts.)

om jag vill anställa lösningsanspråk, det är hos rätten, som pennin-
garne skola nedsättas. Nu får jag säga, att jag icke känner till något
enda fall, då någon in-teckningshandling, som blifvit till rätten inlem-
nad, blifvit förskingrad. Jag vet icke och icke heller har jag ansett
behöfligt att närmare undersöka eller utfundera, huru en sådan fråga
skulle gestalta sig med afseende på rättens ansvarighet. Hvad der-
emot angår frågan om lösningsanspråken och nedsättandet af pennin-
gar dervid, har jag sjelf såsom ordförande i en rätt vid ett tillfälle
tagit emot en ganska betydlig lösningssumma, och jag blef naturligt-
vis deraf föranledd att tänka något närmare igenom, hvad som kunde
vara min ansvarighet i detta fall. Som jag icke kunde finna något
stadgande, som närmare utredde den saken, huruvida jag hade skyl-
dighet att ikläda mig ansvar för detta betydliga belopp, då parterna
icke kunde sänjas i fråga om lyftandet af detsamma, fann jag att det
icke återstode annat än att inlägga penningarne i häradsarkivet eller
den så kallade härads-kistan, till hvilken det, enligt lag, skall finnas
trenne nycklar, af hvilka ordföranden i rätten har den ena, krono-
fogden eller den, häradsmän dertill välja, den andra, och den, som
sitter främst i nämnden, den tredje. Hæraf synes mig följa att den
enskilde äfven kan fordra, att hans nedsatta penningar sålunda för-
varas. Jag tror således för min del, att frågan om de förluster, som
i denna sak kunna uppstå, är af temligen ringa betydelse, och att det
möjligen icke kan vara skäl att för den sakens skull vidtaga en sär-
skild lagförändring.

Hvad deremot angår frågan om utmätning och de förluster, som
dervid kunna uppstå, tager jag mig friheten fästa uppmärksamheten
på, att enligt den nya utmätning-lagen skall den handling, på grund
af hvilken utmätning skall verkställas, när den aflemnas till utmät-
ningsmannen, förses med anteckning om ändamålet med dess aflem-
nande, hvilket stadgande synbarligen tillkommit just i afsigt att för-
svåra eller omöjliggöra dess obehöriga användande, och för öfrigt inne-
håller utmätning-lagen temligen fullständiga föreskrifter angående ut-
mätning-mannens skyldighet att redovisa för utmätt gods. Han skall
sålunda högst inom 14 dagar, sedan försäljningen af utmätt gods för-
siggått, aflemna redovisning till gäldenären, och om något hinder till
följd af klander uppstått, skola penningarne nedsättas i ränteriet. I
det fallet har således utmätning-lagen, såsom nämnt är, temligen
fullständiga föreskrifter, och jag föreställer mig, att, om den enskilde
noggrant bevakar sina rättigheter äfven i detta fall, endast ringa an-
ledning till förluster bör uppkomma. Men, som sagdt, mot sjelfva
grundsatsen vill jag icke göra något egentligt bestridande, ty med af-
seende på den är jag icke fullt på det klara. För öfrigt förefinnes i
denna sak något, som ej är riktigt tydligt. Här säges nemligen, »att
statsmakten ej bör undandraga sig att medverka till godtgörande af
de förluster, som genom embetsmäns förvällande tillskyndas enskilde».
Man har således begagnat ordet *embetsmän*, men huruvida detta ord
der är taget i en vidsträcktare eller inskräinktare betydelse, framgår
icke af Utskottets utlåtande. Det är nemligen bekant, att i vårt land
flere tjenstemän, som utträtta allmänna angelägenheter, äro kommunens
eller stadens. Utmätning-sman i stad t. ex. är icke statens, utan sta-

dens embetsman, och det kan således blifva en fråga om, huruvida en sådan ansvarighet som den, hvarom här är fråga, skulle utsträckas äfven till de tjenstemän, som inom staden tillsätts.

Mot sjelfva klämman har jag några små anmärkningar att framställa. Der föreslås »att Riksdagen måtte i underdanig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t efter föregången utredning täcktes taga i nädigt öfvervägande, »*huruvida*» och under hvilka villkor statsmakten må till befrämjande af ett betryggadt rättstillstånd kunna ikläda sig ansvar för skada och förluster» etc. Det är, tror jag, kanske icke alldeles fullt lämpligt, att Riksdagen skulle skrifva till Kongl. Maj:t och begära en utredning, *huruvida* statsmakten skulle kunna ikläda sig ett sådant ansvar. Den frågan torde väl vara förut af Riksdagen pröfvad och antagen för gifven; och genomläser man Utskottets motivering, finner man ock, att Utskottet sjelft varit på det klara i denna sak. Utskottet säger nemligen: »Att staten i sista hand bör vara skyldig att i viss mån ansvara för de förluster och lidanden, som genom dess tjenares förvällande under tjensteutöfning tillskyndas enskilde samhällsmedlemmar, är en sanning, som lika litet lärer kunna bestridas som att en betänklig brist i rättstillståndet förefinnes der, hvarest sådant icke är genom lag bestämdt». När man således i motiven säger, att detta är en brist och en betänklig brist i rättstillståndet, synes det icke vara fullt konsekvent att i klämman begära en utredning, *huruvida* statsmakten bör åtaga sig ett sådant ansvar eller icke.

Sedermera är här en annan sak, på hvilken jag ber att få fästa uppmärksamheten. Här står nemligen i klämman, att man skulle begära en undersökning, under hvilka villkor statsmakten kunde ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom *felaktig* embetsförvaltning kunna blifva enskilde tillskyndade. Nå, detta kan ju vara en sida af saken, men närmare till hands synes mig ligga att undersöka, under hvilka villkor staten bör åtaga sig ersättningskyldighet för förluster, som af statens embetsmän *utan* felaktig embetsförvaltning och i full öfverensstämmelse med lagar och författningar tillskyndas den enskilde. Erfarenheten visar nemligen, att en eller annan gång en person får i fullkomlig öfverensstämmelse med lag och författningar undergå en behandling, hvarigenom honom oskyldigtvis tillskyndas lidande, utan att tjenstemannen i detta fall gjort sig skyldig till någon som helst lagöfverträdelse. I detta fall synes mig ligga närmare till hands, att staten åtager sig en sådan ansvarighet, som här blifvit ifrågasatt. Visserligen är det sant, att motionen icke går fullkomligt i denna riktning, men då en motion har väckts i fråga om, huru vidsträckt statens ansvarighet för skada och förlust i följd af embetsmäns embetsförvaltning bör vara, synes mig äfven den förre frågan hafva bort upptagas. Jag ber att i detta fall få anföra ett exempel. Enligt gällande lag får en person häktas på grund af skäligen misstanke. Under ransakningen, som drager lång tid, kommer emellertid personen i tillfälle att ådagalägga sin oskuld, och han lyckas att göra det till fullkomlig evidens. De misstänkta omständigheterna blifva nöjaktigt förklarade, han har icke i något afseende förgripit sig mot staten, men han har ändock under längre

Om ersättande af förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.
(Forts.)

Om ersättande eller kortare tid suttit i häkte för rättstillståndets skull, och då finner jag billigt, att staten gifver honom ersättning för det lidande, som af förluster, jag gifver honom i full öfverensstämmelse med lagens ordalydelse, ehuru som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

(Forts.)

För öfrigt förekommer i detta betänkande ett yttrande, som gifver anledning till en liten erinran. Här står nemligen i klämman »förluster, som kunna blifva *enskilde* samhällsmedlemmar tillskyndade». Naturligtvis skulle väl samma gälla äfven om allmänna kassor och inrättningar, om de genom en tjenstemannaåtgärd tillskyndades förlust.

På grund af hvad jag således tagit mig friheten anmärka och utan att för öfrigt vilja motsätta mig en skrifvelse i denna sak, tager jag mig friheten hemställa, om icke lämpligt vore att, för närmare utredning, återförvisa detta betänkande till Utskottet. Jag anhåller om proposition å denna min hemställa.

Herr Danielsson: Jag anhåller deremot att få yrka bifall till Utskottets förslag. Som Herrarne kanske erinra sig, tog jag mig friheten att i fjor väcka förslag om ändring i vissa bestämmelser i nu gällande utskökningslag i syfte, att den, som nödgades ingifva värdehandlingar till utmättningsman, skulle erhålla skydd i de fall att utmättningsmannen icke kunde redovisa. Då jag nu finner, att motionärens förslag går i samma riktning, ehuru med större omfattning, kan jag icke finna det annat än fullt riktigt att biträda detsamma för att derigenom skydda enskilde samhällsmedlemmar mot förluster i följd af felaktig embetsförvaltning af medel, som statens embetsmän få om händer, äfven då det rör enskilda personer. De anmärkningar, den siste talaren anförde mot Utskottets förslag, äro visserligen i många afseenden behjertansvärda, men jag antager, att då skrifvelsen kommer till Kongl. Maj:t, kommer nog frågan att der få en fullständig utredning och de gjorda erinringarne att beaktas. Det kan visserligen med fog sägas, att förslaget äfven borde omfatta sådana kassor och bolag, som af talaren på karlskronabanken omnämndes, men jag tror, att stadganden äfven om dem komma att inrymmas i det Kongl. förslaget. Och hvad beträffar städernas utmättningsmän, om hvilka jemväl en antydning af talaren gjordes, vill jag endast säga, att staten icke rimligen kan svara för andra än sina egna tjenstemän.

Jag är, som sagdt, mycket belaten med detta förslag och tror, att det är hög tid att beakta de omständigheter, som föreligga i detta fall. Inom den ort, jag tillhör, inträffade för några år sedan, att en kronofogde icke kunde redovisa omhänderhafda medel och att staten fick förlora en del skattemedel och åtskilliga enskilda personer rätt betydliga belopp. Då lagen föreskrifver, att en fordringsägare skall till utmättningsmannen öfverlemna sitt fordringsbevis i original och sedermera stå alldeles rättslös mot denne under den tid embetsåtgärden pågår och till dess han nödgas redovisa, bör väl också staten, om förlust inträffar, träda emellan, efter som staten stiftat en sådan lag.

Till det af mig anförda exemplet skulle många andra kunna läggas, hvarför jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Berg: Jag ber att få instämma med den siste talaren och

yrka bifall till Utskottets förslag. De anmärkningar, som mot detsamma blifvit framställda, synas mig hufvudsakligen afse redaktionen, och jag tror, att en återremiss i syfte att förbättra den icke skulle gagna till något, emedan jag befarar, att den icke skulle blifva bättre andra gången än den första. Dertill kommer, att, om Kammaren nu beslutar en återremiss, det efter mitt förmenande i det närmaste är detsamma som ett afslag, emedan jag icke kan föreställa mig, att man under Riksdagens lopp skulle medhinna frågans förnyade behandling först inom Utskottet och denna Kammare, och sedermera inom Första Kammaren.

Om ersättande af förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

(Forts.)

En ärad talare yttrade, att förslaget äfven bort innehålla något om de förluster, som uppkomma icke genom felaktig, utan till följd af lagenlig embetsförvaltning. Detta är ett ämne, som jag för min del icke afsett med min motion. Om på grund af lagens stadganden en person skulle blifva oskyldigt lidande, kan nemligen något sådant icke läggas embetsmännen till last. Det exempel, talaren anförde, tycktes dock förutsätta, att någon felaktighet blifvit begången, ty om en person blifvit häktad, men det sedermera visar sig att icke ringaste anledning till brottslighet hos honom förekommer, föreställer jag mig, att häktningen icke varit så alldeles laglig, emedan häktning icke får ske, förrän *skäläg* anledning till brottslighet förefinnes. Jag medgifver dock att fall kunna förekomma, der det emot en person kan finnas skäläg anledning till misstanke om brott, ehuru det sedermera icke kan fullt bevisas, och, om den tilltalade under ransakningen varit häktad, kan det derigenom honom tillskyndade lidande ej läggas någon tjänsteman till last. Frågan, huruvida skada eller förlust, som uppkommer till följd af statens egna lagar och deras rätta tillämpning, må föranleda ersättning, är emellertid, enligt mitt förmenande, alldeles fristående från den, som i motionen afses; och då kan således Utskottet icke heller taga den i öfvervägande, om betänkanudet nu återremitteras.

För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedlund: Så vidt jag förstod den förste talaren i ämnet, är det endast ett par obetydliga omständigheter, hvori han skulle önska en ändring. Jag för min del instämmer med honom deri, att jag skulle vilja hafva bestämdt uttaladt, att Riksdagen godkänt den viktiga grundsatsen, att staten skall ansvara för sina embetsmäns felaktiga åtgöranden. Här är det uttaladt med någon tveksamhet; ty det står att Kongl. Maj:t skall taga i öfvervägande, *huruvida* och under hvilka vilkor statsmakten må, etc. Jag för min del tycker, att detta *huruvida* mycket väl skulle kunna tagas bort, och att det således endast skulle heta, »taga i nådigt öfvervägande, under hvilka vilkor statsmakten må» etc., i hvilket fall någon tvekan i afseende på grundsatsen icke förefans. Den andra anmärkningen afsåg den brist, som i förslaget förefans, så till vida som deri endast talades om privata personers förluster, men icke om kommuners och kassors. Genom borttagande af ordet »enskilde» framför »sammhällsmedlemmar», synes mig denna brist varda i förslaget afhjelpat. Genom dessa tvenne ändringar i sjelfva klämman synes mig allt, hvad den förste talaren önskade, vara vunnet.

Om ersättande af förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas. Hvad angår den stora och viktiga frågan om ersättning åt medborgare, som blifvit oskyldigt lidande till följd af statens egna lagar och deras rätta tillämpning, har motionären redan visat, att detta är ett annat ämne, men stort och viktigt äfven det. Jag har för ett tiotal af år sedan väckt en motion i detta ämne, och det blef en utredning af detsamma, hvilken visade, att frågan är ganska svårlost. Så billigt och rättvist det sålunda än synes vara, att staten ersätter oskyldigt lidande, som för statens ändamål mången gång få utstå svårigheter, så är dock tillämpandet af denna rättvisa och billighet förenadt med stora svårigheter.

Herr Harald Ericsson: Då jag icke hört någon yrka afslag på betänkandet, tager jag mig friheten att göra det af rent praktiska skäl och med tanke icke på min egen eller andras kassor, utan endast på statens väl. Jag vill endast fästa Herrarnes uppmärksamhet på ett af de hufvudsakligaste felen, hvarigenom staten ofta kunde iklädas ansvar för förlust, och det är de många lagtolkningssätt, kronofogdarne hafva, för att icke behöfva redovisa af dem uppburna medel eller panta i rätt tid, hvilket nu icke är så sällsynt. Jag tror, att, ehuru ömmande omständigheter ofta kunna finnas, det dock skall möta så stora praktiska svårigheter att införa en sådan lag som den föreslagna, att jag för min del icke kan vara med om att lemna mitt bifall till densamma, utan yrkar jag afslag på betänkandet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan Herr Talmannen framställt propositioner i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, blef Utskottets hemställen bifallen; och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet Medkammaren delgifvas.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 12, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttontonde hufvudtitel;

N:o 30, i anledning af väckt motion om ändring i kongl. kungörelsen den 24 Maj 1878, angående öfverlåtelse af åbo- och skatterätt till under bruk skatteköpta hemman;

N:o 31, i anledning af väckta motioner om bestämmande af viss grund för beräkningen af köpeskillingen vid skatteköp af Visingsö skolegodshemman;

N:o 32, i anledning af väckt motion om anslående af en del utaf behållna inkomsten från de ecklesiastika boställsskogarne till det pastorat, hvarinom sådana skogar äro belägna;

N:o 33, i anledning af såväl en af Kongl. Maj:t afgifven nådig proposition som ock enskilda motionärers framställningar i fråga om eftergift af kronans rätt till danaarf; och

N:o 34, i anledning af väckt motion angående eftergift af kronans rätt till vissa uppgifna fastighetslotter af krononatur;

Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 7, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, angående tullbevillningen; samt

Banko-Utskottets Memorial N:o 9, i fråga om uppförande af riksbankshus å Helgeandsholmen.

Dessa ärenden, äfvensom Kongl. Maj:ts i förmiddagens sammanträde bordlagda nädiga proposition till Riksdagen, skulle uppföras främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Abr. Rundbäck* under 5 dagar från och med den 24 samt Herr *J. Rundbäck* under 14 dagar från och med den 28 innevarande månad, i anledning af inträffadt dödsfall inom deras familj.

Äfvenledes blef ledighet från riksdagsgöromålen beviljad:

Herr	<i>C. H. Rundgren</i>	under	6	dagar	från	och	med	den	20	dennes,
»	<i>C. J. Ödman</i>	»	14	»	»	»	»	»	22	»
»	<i>O. Andersson</i>	i	7	»	»	»	»	»	23	»
och	»	<i>A. Hansson</i>	under	6	»	»	»	»	24	»

§ 9.

Föredrogs och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse N:o 8, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga proposition med förslag till förordning om tjuguarig häfd, jemte andra dermed sammanhängande författningar.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.